

MESERIASUL AZ IPAROS DER GEWERBETREIBENDE MUNKAADÓK LAPJA

Ardeal és Banat kis- és középipar-
sainak hetilapja. — Az Ipartestület
Szövetsége, az aradi Iparos Ötlet, az
Ipari Szindikátusok, a Romániai Ipt-
tömesterek Szövetsége hivatalos lap-
ja. Egyesülve a timisoarai „Az Ipa-
ros”-al és a „Fodrász Újság”-gal.

„Tiszteld a tisztos
ipart!”

Doleanțele brutarilor din țară

Duminică, la 6 Octombrie s'a deschis marele
congres al brutarilor din România sub președin-
ția dlui Ion Mihal. După ample debateri, cari
au durat două zile, congresul a votat urmă-
toarea moțiune care a fost înaintată ministeru-
lui și care conține doleanțele cele mai grave ale
acești bresle.

MOȚIUNE.

1. Relativ la impozitul pe cifra de afaceri a
brutarului se va cere în prim rând complectarea lui
înălțurare.

Dacă acest lucru nu va fi posibil imediat,
atunci, pe baza articolului 10 din legea publicată
în Monitorul Oficial nr. 78, din 1 Aprilie 1934,
— rămas în vigoare și după legea publicată la
1 Aprilie 1935, — se va cere ca de îndată să se
îndeplinească formalitățile trebuincioase ca res-
pectivul impozit pe cifra de afaceri a brutaru-
lui să fie trecut de pe pâine pe făină, odată cu
scăderea ei din moară, calculându-se echivalentul
pe baza de 0.800 grame făină pentru 1 kgr. de
pâine.

2. Taxa pentru valificarea grâului. Se va
cere imediată ei înălțurare, pentru că respectivul
decret-lege, publicat în Monitorul Oficial din 29
Iunie 1935, nu-și mai are aplicarea. Căci, la apli-
carea regimului, se sconta pe 3.40 kilogramul de
grâu, la care se mai adăuga 0.25 bani taxa de
consumație și 0.90 bani taxa de valorificare, când
era vorba de făină și de aceea se menținea și
prețul pâinei la 5 (cinci) lei 0.800 grame, așa
cum era atunci. Azi însă, prețul grâului este de
4.50 kgr. și pe deasupra se mențin și taxele res-
pective, cari nu putea avea existență decât în
ipoteza grâului scăzut.

3. Se anulează toate taxele comunale, indi-
ferent de când și pe ce bază au fost aplicate pe
pâine.

4. Relativ la fabricarea și comerțul de bru-
tărie, congresul dă mandat unei delegațiuni res-
trânse, care să redacteze și să depună un ante-
proiect de lege, cu stăruitoarea rugămintă ca el
să devină cât mai neîntârziat lege.

5. Brutarul este meseriaș sau comerciant?
In această chestiune se va cere abrogarea de
îndată a dispozițiilor d-n ultimul alineat al art.
9 din lege, publicat în Monitorul Oficial nr. 78,
din 1 Aprilie 1934 și să se respecte întocmai dis-
pozițiunile din legea pentru contribuțiunile direc-
te, publicată în Monitorul Oficial nr. 77 din 1
Aprilie 1935, în sensul că atunci când și brutarul
îndeplinește condițiunile acolo puse, să fie soco-
tit meseriaș.

6. In chestiunea drojdiei de bere, se va cere
să se abroga imediat articolul din legea pentru
monopolul alcoolului care oprește de a se mai
înființa noi asemenea fabrici.

Până atunci se preconizează imediat și ge-
nerala întrebuintarea a hamciului în locul droj-
diei și aceasta până ce se va ajunge la una sau
alta din cele două soluțiuni.

7. Cât despre chestiunea asigurărilor sociale
se va interveni imediat a se reduce iarăși cotele
de impunere la cel mult 22 lei săptămânol, fără
participarea patronului: să se scoată din sarcina
lui prima săptămână de boală, trecând-o tot asu-
pra Casei Centrale; controlul în brutării să nu
se mai facă noaptea; să se scoată din legislație
pedeapsa cu închisoarea pentru patronul con-
travenient, să se aprovizioneze în adevăr dispen-

Több mint negyedmilliárd lej volt az Iparosok Hitelszövet- kezete készpénzforgalma 1935 első kilenc hónapjában

Kétmillió 515 ezer 832 lej volt 1935. szeptember 30-án az aradi iparosbank üzletrész- és
tartalék-vagyona. — Az idei év kilenc hónapjában az összforgalom 584 millió 593 ezer
832 lejt tett ki.

Milliós számok sorozata bizonyítja, hogy a szö-
vetkezeti eszme Aradon valóban élő valóság...

Irta: REINHART GYULA

Most harminchat éve, hogy megalakult az
Aradi Iparosok Hitelszövetkezete és október el-
sején volt 13 éve, hogy újjáalakult és fokozott
erővel kezdte meg működését.

A 36 éves megalakulásra már kevesen emlé-
keznek; hiszen alig 5—6-an vannak életben azok
közül, akik megalakulása óta tagjai a Hitelszö-
vetkezetnek. Rég elmosódott emlék ma már ez az
akkor nagyfotosszerű tény, amely szerény szárny-
próbálgatása volt az iparosság gazdasági megszer-
vezésének.

A tizenhárom év előtti újbóli megalakulás
résztvevői még nagy számban élnek közöttünk,
bár a halál kaszája sűrű rendet vágott soraink-
ban. Bizony nehéz feladat a kipróbált munkaerő-
ket pótolni és mindig újabb és újabb genera-
ciókat beszervezni.

Pedig a szövetkezeti eszme élő valóság, amely
csak úgy lesz életképes, ha folyton fejlődik, min-
dig újabb tagokat iktatnak a Szövetkezet sorai-
ba, akik kellő eréllyel, önzetlen munkával és áldo-
zatkészséggel folytatják az elődökről reájuk ma-
radt munkát.

A Szövetkezet minden tagjának hitvallást kell
tennie a szövetkezeti eszme mellett és azt hiven
meg is tartani, mert ebben van a Szövetkezet ere-
je és fejlődésének biztosítása. Ezt a fejlődést pe-
dig a tagok összességének érdekében föltétlenül
biztosítani kell, mert csak úgy lesz a Szövet-
kezet abban a helyzetben, hogy a tagokat támogassa
és kitűzött céljának mindenben megfeleljen.

Az eredményes munka alapja a vezetőség és
a tagok együttes és vállalt munkája és az ezen
együttes munka folyamán megnyilvánuló kölcsö-
nös bizalom, amelynek ápolásán és bensőségesse-

tételén mulik a szövetkezet jobb jövőjének zá-
loga.

Az erkölcsi alapot, amelyet az Aradi Iparosok
Hitelszövetkezete immáron csaknem négy évtize-
des fáradságtalan munkájával magának megszer-
zett, nemcsak fenntartani, hanem öregbíteni is
kell, mert ez értékesebb a szövetkezetre, mint a
milliós számoszlopok, melyek csak rideg számok,
ha nem övezi azokat a tagok szeretete és nem éri
a szövetkezet minden egyes tagja, hogy ez az ő
vagyona és kifejtett közreműködésének szerves
alkotó része.

Hogy az érdeklődést Szövetkezetünk iránt az
iparosság szélesebb rétegeiben felkeltjük, közöl-
jük az 1935. év első kilenc hónapjában elért for-
galmának és eredményének adatait a követ-
kezőkben:

Üzletrésztőkéje az Aradi Iparosok Hitelszö-
vetkezetének 1934. december 31-én 5,628.554 lej
volt, befizetett az 1935. év első 9 hónapjában
412.649 lej, ami összesen 6,041.193 lejt tesz ki.
Visszafizetett és leiratott ugyanezen idő alatt
269.719 lej, maradt tehát 5,771.474 lej, ami 142
ezer 920 lej emelkedést jelent.

Üzletrészletében volt a múlt év végén 745
ezer 795 lej, átiratott ezen év folyamán e szám-
lára 60.750 lej, az álladék 806.545 lej volt, viss-
zafizetett 651.639 lej, maradt 154.906 lej.

Tartalékalapja a szövetkezetnek az 1934. év
decemberi mérlege szerint 1,073.588 lej volt, a
melyhez hozzájárult a múlt évi nyereségből 51.71
lej, úgyhogy a rendes tartalékalap ez idő szerint
1,125.297 lej.

A kétes követelések tartalékai kitettek a múlt
év végén 580.000 lejt, amihez tartalékoltunk az

sarele de meseriași cu medicamente; timbrele să
se aplice pe cărțuții la primele săptămâni.

Toate acestea cu mențiunea că în cazul când
diversele noastre intervențiuni nu vor duce în
termenul cel mai scurt la deslegările carute, or-
ganizațiile din Capitală sunt depe acum și fără
rezervă împuternicite de noi a hotărî, a întreprin-

de și a impune tuturor, tot ceea ce va fi de fă-
cut, de îndată ce toate mijloacele legale puse la
îndemână de lege și regulamente, vor fi epuizate.

Președintele congresului,

(as) IOAN MIHAL

Secretar, (as) IOAN DRULA

év folyamán 74.836 lejt, ez összesen 654.836 lej, leirtunk az év első kilenc hónapjában 190.661 lejt, maradt tehát 464.175 lej.

Az Aradi Iparosok Hitelszövetkezetének saját vagyona üzletrészekben és tartalékokban 1935. szeptember 30-án 7.515.832 lej volt.

A pénztárban 1934. december 31-én 1.301.741 lej volt, befolyt az év folyamán 126.218.226 lej, kifizettetett 126.816.619 lej, maradt pénztárálladék 703.349 lej. A pénzforgalom kitett az 1935. év első kilenc hónapjában 254.336.586 lejt. A váltótárcában 1934. december 31-én lezárt mérleg szerint 17.722.286 lej értékű váltó volt; leszámítottunk az 1935. év folyamán 81.735.564 lej értékű váltót, amely kitett együtt 99.457.850 lejt; beváltatott ezen idő alatt 80.566.608 lej értékben váltó, maradt a tárcában 18.891.242 lej, emelkedett tehát a tárca 1.168.956 lejjel.

A folyószámla-adósk tartozásai kitettek 1934 év végén 18.195.024 lejt, folyósítottunk az elmúlt kilenc hónapban 7.667.625 lej értékű kölcsönt, ezzel szemben befolyt ezen idő alatt 10.566.048 lej, úgyhogy a mai álladék 15.296.629 lej, vagyis 2.898.395 lejjel kevesebb mint a legutóbbi mérlegben.

A betétek álladéka 1934. december 31-én 27.803.051 lej volt, befolyt 1935. szeptember 30-ig betétzámlára 27.182.788 lej, ez kitett összesen 54.985.839 lejt, kivettek ezen idő alatt 28.700.712 lejt, maradt álladék 26.285.127 lej, tehát fogyott az álladék 1.387.466 lejjel.

Tagjaink hitel igényét kielégítendő visszleszámitolási hitelt voltunk kénytelenek igénybe venni. A visszleszámitolt váltók értéke az 1934. év végén 1.287.185 lej volt, ehhez hozzájött az év folyamán 4.393.492 lej összegű váltó, visszaváltottunk 4.787.320 lejt, maradt álladék 893.557 lej összegű visszleszámitolt váltó.

Kamat és jutalékbevételeink az év első kilenc hónapjában 1.869.149 lej volt, míg a költségek 1.235.169 lejt tettek ki, a többlet tehát 633.930 lej.

A mérleg végösszege az 1934. év végén 37 millió 849.095 lej volt, 1935. szeptember 30-iki végösszege pedig 35.711.134 lej, kevesebb most 2.137.961 lejjel.

Az 1935. év első kilenc havának összforgalma a nyeramérleg igazolása szerint 584.593.332 lejt tett ki.

Ezen számadatok mutatják, hogy még sokat kell tenni szövetkezetünk érdekében s erre a munkára hívom fel Arad minden iparosát illő tisztelettel és mélységes szeretettel.

Rövidesen megszűnik a nagy izzólámpahiány

Az importot a minimumra csökkentő intézkedések következtében a kereskedelmi és ipari minisztérium az utóbbi hónapokban villamosági anyagok, főként izzólámpák behozatalára csak a legkritikább esetben adott ki engedélyt, azaz az indokolással, hogy a belföldön jelentős készletek vannak. Ezek az izzólámpakészletek azonban már annyira lepadtak, hogy nemcsak a magánfogyasztásban, hanem a közvilágításban is súlyos zavarok állottak elő.

Az elmúlt héten életbe léptetett új kompenzációs rendszer értelmében kompenzációs uton villamosági anyagok és ennek keretében izzólámpák is importálhatók kontingensen felül, kompenzációs export ellenében.

Értésüléseink szerint, az egyik nagy izzólámpaérdekeltség már berendezkedett az izzólámpák kompenzációs importjára és így remélhető, hogy rövidesen megszűnik a nagy izzólámpahiány.

SZÖRNYŰ PECH.

Ficera egy szép, holdvilágos éjszakán mendegél haza felé, amikor látja, hogy az egyik ház első emeleti ablakából egy férfi ugrik ki. Mikor a szerencsétlen a földre ér, Ficera hozzá ugrik:

— Mi az, uram, bngyilkos akart lenni?

— Egy frászt, — dadogja az illető, minden oldalról tapogatva magát, — csak szörnyű pechem van. Az a nő, aki odafent lakik, hazudott nekem délután.

— És maga ezért éjjel leveti magát az ablakon?

— Na igen. Azt hazudta, hogy a férje uton van és nincs mitől tartani.

Eddig a gummibocskorgyárak maradtak alul a bőripar és a gummibocskor közötti háboruságban

Bucureştii jel. szerint a nyersgummi vámdíjának felemelése és a gummibocskorgyárak, valamint a bőripar közötti harc ismét foglalkoztatja a kereskedelmi minisztériumot. A minisztérium kebelében működő ipari bizottság legutóbbi ülésén többek között foglalkozott a nyersgummi vámjának felemelésével is, ami rendkívül éles vitákra adott alkalmat.

A gumiipar képviselői azt panaszolták, hogy a vámot a vezérigazgatóság rendelkezésére ötvenszeresére emelték fel és a nagy összegek miatt nem tudják a különbözetet letétbe helyezni, amíg ez a kérdés végleges megoldáshoz jut. A pénzügyminisztérium képviselője arra emlékeztette a gyárosok képviselőit, hogy maguk a gyárak voltak elégedetlenek a nyersgummi eddigi elvámolásával és azt hangoztatták, illetve panaszolták, hogy egyes vámhivatalok bizonyos gyárak áruját kedvezőbben vámozták el. Ez készítette a vámvezérigazgatóságot arra, hogy egységes vámolási eljárást vezessen be és így léptette életbe a maximális vámmilletéket, amely ellen minden importőrnek kontestációs joga van. Végül is a helyettes vámvezérigazgató arra kérte a

gyárosokat, hogy várják meg a központi vám-bizottság döntését, amely véglegesen meg fogja állapítani a nyersgummi elvámolásának a feltételeit.

Komplikálja azonban a helyzetet, hogy egyes vámhivatalok készárúnak minősítve a gyárak által importált nyersgummit, amelyet ezek természetesen nyersanyagnak jelentettek be, 20—30 millió lej között váltakozó bírságokat róttak ki az importáló cégekre. Ezeknek a bírságoknak a sorsa is a központi vám-bizottság döntésétől függ. Ha a döntés kedvezőtlen lesz, sok üzem kénytelen lesz megszűnni, mert képtelenek a hatalmas bírságokat kifizetni és különben is a felemelt vámok mellett nem fizetődik ki a termelés sem.

A börgyárosok erős akcióra készülnek a velük konkuráló gummitalp- és lábbeliüzem ellen és a cluji Dermata vezetése alatt bizottságot alakítottak, amely országos értekezletet hív össze ez ügyben. A börgyárosok és cipőgyárak mellé állottak a mezőgazdasági kamarák is, hogy a gummilábbeli térhódítása egészségileg káros a falusi lakosságra.

Kormányintézkedés készül a magas gyógyszerárak ellen

Fővárosi jelentés szerint az iparügyi minisztérium lépéseket készül tenni a belföldi gyógyszergyárak árpolitikája ellen. A minisztérium felvilágosítást akar kérni a gyáraktól termelési költségeikről, nyersanyag-árakról, valamint eladási árakról. Erre a lépésre az a körülmény készíteti a kormányt, hogy megítélése szerint

a belföldi gyárak indokolatlanul emelték fel készítményeik árát 44 és 50 százalékkal,

a külföldi különlegességek mintájára, holott a gyógyszerekhez használt nyersanyagoknak alig 20 százaléka kerül be import útján az országba.

Általában a belföldi gyógyszerellátás kérdése most igen komolyan foglalkoztatja az illetékes köröket. A kontingentálási rendszer bevezetése óta ugyanis a gyógyszerbehozatal nagyobb lett, annak ellenére, hogy időközben több gyár keletkezett belföldön is és a meglévő gyárak állandóan bővítik az üzemiüket. Tavaly a gyógyszerimport 299.800 kilót tett ki, több mint 196 millió lei értékben, szemben az 1933 évi 250.000 kilós 206 millió lei értékű behozattal. Ennek az évnek első negyedében behoztak 73.900 kiló gyógyszert 41 millió lei értékben. A legtöbb áru most is Németországból jön, mert a fizetéséhez szükséges márkát könnyebben és olcsóbban lehet megszerezni, mint Angliá, vagy Franciaország részére, ahol különben az exportcégek előre követelik a pénzt, míg a németek hiteit is nyújtanak.

A gyógyszerdrágaság még sohasem érte el azt a magas fokot, mint a 44 százalékos életbeléptetése óta. Jellemzően csak néhány különösen fontos tömegcikk árát említjük meg. Tavaly szeptemberben egy kiló aszpirin nagybani ára 3000 lei volt és most 4000 lei, detailára pedig 3600 leiről 4800 leire emelkedett. Egy kiló piramidon tavaly 13.000 leibe került angróban és most 18.000 lei, kicsinyben pedig 150.000 leiről 21.000 leire ment fel. A külföldi kinin nagybani ára 1934 szeptemberében még csak 3400 lei volt, most 4500 lei, detailára pedig 5000 helyett ma 7000 lei. Egy adag neosalvarsan átlagos ára nagybani forgalomban tavaly ilyenkor 18 lei volt és most 24 lei, kicsinyben pedig 24 lei helyett 30 lei.

Az aszpirin tehát 33 százalékkal drágult,

a kinin 40 százalékkal, a neosalvarsan 25, a piramidon 40 százalékkal.

A többi különlegességeknél az áremelkedés még nagyobb és külföldi cégeknél 25—63 százalékos tesz ki, a belföldi készítményeknél pedig 10—33 százalékos. Legnagyobb az áremelkedés az angol készítményeknél, amelyek 40—50 százalékkal kerülnek ma többre, mint most egy éve, a francia gyógyszerek 40 százalékkal, az olasz cikkek 30—40 százalékkal, a német készítmények 20—25 százalékkal. Hir szerint az árak nagyfokú emelkedése miatt a fogyasztás körülbelül 40—50 százalékkal esett vissza.

Gyógyszerkereskedelmi körökben rámutatnak arra, hogy a 44 százalékos devizapótlékon kívül hozzájárult a gyógyszerárak megdrágulásához az is, hogy a forgalmi adót 6 százalékkal felemelte a kormány és bevezette a 3 százalékos egészségügyi bélyeget. Ezekon kívül a kontingentálással járó különféle díjak és a devizaszerzésért fizetendő bankjutalékok is körülbelül 10 százalékkal drágítják meg a behozott árukat. Ezen a bajon csak úgy lehetne segíteni, ha a kormány a belföldön nem gyártott gyógyszerek importjánál leszállítaná a 44 százalékos devizapótlékok és az importvámokat. Tekintettel arra, hogy a belföldi gyárak — a kormány szerint visszaéltek a helyzettel és indokolatlanul magas áron hozzák forgalomba a maguk cikkeit, nincs kizárva, hogy az illetékes körök, legalább részben teljesíteni fogják az importőrök és gyógyszerkereskedők kívánságát, azzal a feltétellel természetesen, hogy ők is megfelelően szállítsák le az árakat és tegyék hozzáférhetővé a gyógyszereket a szegényebb néprétegek számára is.

JÓ BACSI ÉS ROSSZ KISLANY.

Egy kislány megy az uccán, egy ur megszólítja:

— Kislány, nem félsz így magadban járni?

— Nem félek, bácsi.

— De hátha valami férfi erőszakoskodni akar veled?

— Nem félek, bácsi.

— De hátha elcsal a lakására?

— Nem félek, bácsi.

— De hátha ott valami csunya dolgot követ el ellened?

— Nem félek, bácsi.

— Ejnye, kislányom, hát hogy lehet az, hogy te semmitől se félsz?

— Az úgy lehet, bácsi kérem, hogy én egy éjjeli pillangó vagyok.

A faszeggyárak kartellje meg akarja akadályozni új faszeggyárak alakulását

Jelentettük, hogy a 22 hazai faszeggyár tárgyalásokat folytat az évekkel ezelőtt felbomlott faszegkartell helyreállítására érdekében. Amint most értesülünk, ezek a tárgyalások eredményre vezettek és ismét megalakult a faszeggyárak kartellje.

Az új egyezmény szigorú szankciókkal biztosítja a faszeggyárak betartását, amelyeket a legutóbbi tárgyalások alkalmával már meg is állapítottak.

A kartell székhelye Clujon lesz, vezetésével pedig a Reiter faszeggyár igazgatóját, Rimanóczy Kálmánt bízták meg. A kartell vezetésében részt vesz az 6-királyságbeli faszeggyárak megbízottja is.

Az újonnan megalakult faszegkartell memorandumot készített, amelyet a napokban juttat el a kereskedelmi és iparügyi miniszterhez. A memorandumban a faszeggyárak kérik, hogy a minisztérium újabb faszeggyárak felállítását ne engedélyezze azon a címen, hogy a meglévő gyárak teljesen fedezik a belföldi szükségletet.

CSAK SEMMI TEKÉTORIA.

Nagy városokban, mint az ismeretes, vannak éltebb nők, akik azzal foglalkoznak, hogy szerelmet közvetítsenek. Egyik nagykereskedő felment a minap egy ilyen éltes nőhöz és fényképeket mutatott magának. Az egyik kép megtetszett neki és így szólt:

— Mibe kerül ez a nő?

— Öt ezer lejbe.

— Rendben van.

— Igen, kérem, csak a nőnek vacsora is kell és az külön ötszáz lej.

— Stímt.

— Igen, — mondja az éltebb nő, aki megbánta, hogy a galán vendégtől keveset kért, — autót is kell érte küldeni és az külön kétszáz lej.

— Az is stímt.

— Igen, kérem, de ...

A nagykereskedő most már kezdte elveszteni a türelmét és így szólt:

— Nézze, asszonyom, én ezt a hölgyet meg akarom csókolni. Mondja meg nekem, mibe kerül az ab bajusz ...

Megkezdtek az aradi arbitrázs-bíróság iparos ülnökei hátralékos napidijainak kiutalását

Mint értesülünk, az aradi vegyes járás-bírószágon megkezdtek az arbitrázs-bíróság iparos ülnökei hátralékos napidijainak kiutalását. A kiutalt összegeket az érdekelte iparos ülnökök naponta 4 és 5 óra között vehetik fel a törvényszéki palota 45. számú helyiségében.

NEM TARTOTTA SZÜKSÉGESNEK.

András gazda tanúnak van beidéző a bírósághoz egy gyilkossági ügyben. A bíró vallatja:

— És maga csakugyan látta, amikor a vádlott agyonütötte az anyósát?

— Láttam! — mondja a tanu bűnreztelen.

— Hát akkor hogy lehet az, hogy nem ment segítségére?

— Hát instállok, — mondja András gazda szégyenkezve, — én akartam segíteni neki, de mikor láttam, hogy egyedül is agyon tudja ütni, nem tartottam szükségesnek a beavatkozást.

Három hét alatt hatszáz pengővel drágult a platina kilogramja.

A budapesti ékszer-tőzsdén három hét előtt 5600, egy hét előtt 5900 pengő volt, jelenleg pedig 6200 pengő egy kilogram platina ára. A világpiacra is általában igen szűkard a platina ár-alakulása, a budapesti piacon pedig olyan kevés áru jelentkezik, hogy a feldolgozó-ipar karácsonyi szükségletét is csak egyre magasabb árakon szerezheti be.

Ezistben is élénkebb az üzlet, az árfolyam változatlanul 110 pengő.

Az ipartestületek, ipartársulatok és szakmai szervezetek megszüntetését tervezi Roman Valer dr. államtitkár kereskedelmi és ipar-törvénytervezete

Lapunk múlt számában részletes cikkben számoltunk be Roman Valer dr. államtitkár új kereskedelmi és ipartörvénytervezetéről. Jelentettük, hogy a törvénytervezet nemcsak a kis- és nagyiparra, hanem a kis- és nagykereskedelemre is vonatkozik és hogy azt mielőbb parlament elé kívánja tárgyalás és megszavazás végett juttatni a kormány.

Mint újabban értesülünk, a tervezett törvény általános intézkedései még

az ipartestületek, ipartársulatok és szakmai szervezetek feloszlását is tervbe vessei.

Ugyancsak tervbe van véve valamennyi lent következő törvény törölése, illetve hatályon kívül való helyezése:

a munkaszervezőkéről szóló törvény,

a kikötői munka szervezéséről szóló törvény,

a nők és kiskorúak munkavédelméről szóló törvény,

a vasárnapi munkaszünetéről szóló törvény és a (nyolcórás) munkaidő tartamának meghatározásáról szóló törvény.

A tervezetet már az ipari és kereskedelemügyi miniszternek és a gazdasági szekciók hivatali főnökeinek is előterjesztették tekintés végett. Egyben átadták néhány jogtanácsosnak is, hogy a tervezetet abból a szempontból vizsgálják felül, hogy annak rendelkezései összeegyeztethetők-e a jelenleg fennálló és érvényben levő törvényekkel. A törvénytervezet ilyen irányú átvizsgálása meg is kezdődött.

A gazdasági osztályok vezetői és a jogtanácsosok szakvéleményeinek figyelembe vétele után fogják a törvénytervezet végző formáját meghatározni, majd előterjesztik a minisztertanácsnak, hogy a parlament elé legyen terjeszthető.

Nincs kizárva, hogy a szakmai kamarák véleményét is kikéri a nagyfontosságú törvény ügyében.

Utban a kereskedelmi és iparkamarák kilencedik reformja

A legislegújabb reform a jelenlegi husz iparkamarán kívül még 29 iparkamarával kívánja megajándékozni az országot.

Minek oda kereskedelmi és iparkamara, ahol se kereskedelem, sem ipar nincsen?

Ismeretes, hogy az új kereskedelmi miniszter munkába vette az iparkamarák reformjáról szóló törvényjavaslatának tervezetét s ez — ha elkészül és életbe lép, körülbelül a kilencedik reformja lesz a kamarai intézménynek. Átlagosan egy évig sem volt érvényben az eddig életbe léptetett módosítások egyike sem, mert minden miniszterváltozás újabb módosítást jelentette az alig életbe léptetett reformnak. Az egyik kormány éppen csak, hogy meg nem szüntette az intézményt, a következő viszont a másik tülzásba esve minden megyének kamarát adott, akár volt ipara és kereskedelme a megyének, akár nem. Felesleges modani, hogy ez a jäték az intézménnyel nem volt, hasznára legfontosabb érdekképviselői szerveinknek, a melyek most már több mint egy év óta megalakulni sem tudnak, hanem ideiglenes bizottságok vezetése alatt állnak. Az utolsó kamarai törvény egészen zavaros állapotokat teremtett az intézmények életében: a kirendeltségek viszonyát nem rendezte, a kereskedői és iparos-kategóriákat nem állapította meg és nem rendelkezett arról sem, hogy a választói joggal bíró kereskedőket és iparosokat, hogyan vegyék fel a névjegyzékbe. Ez a magyarázata annak, hogy bár a törvény rövid határidőt ír elő a Kamarák megalakulására, azok másfél év óta nem tudják a választásokat kiírni.

A múlt év őszén még az volt a terv, hogy tartományi kamarákat létesítsenek, ami azt jelentette volna, hogy

mindössze négy-öt Kereskedelmi és Iparkamara marad meg az ország egész területén.

A terv azonban olyan kedvezőtlen fogadtatásra talált, hogy a kormány jobbnak látta letenni róla s az új kereskedelmi miniszter inkább a meglévő kamarák szaporítását határozta el. Ez idő szerint husz kamara működik az országban: Arad, Bacau, Botosani, Bucuresti, Braila, Chisinau, Cluj, Constanta, Craiova, Galati, Iasi, Ismail, Oradea, Ploesti,

Sibiu, Tg. Mures, Timisoara és Turnu-Severin székhellyel. Ezenkívül mindazon városokban, ahol valamikor kamara működött, valamelyik kamarának kirendeltsége van. A kereskedelmi miniszter a mai 20 kamara mellé még a következő 29 városnak juttat az intézményből: Déva, Focsani, P. Neamt, Roman, Calarasi, R. Sarat, Giurgiu, Targoviste, Tg. Magurele, Pitesti, Hotin, Cetatea-Alba, Tighina, Satmar, Bazargic, Silistra, Caracal, Slatina, Barlad, Cahul Tulcea, Husi, Balti, Vaslui, Buzau, Alba Iulia, R.-Valcea, Tecuci és Lugoj.

Ez azt jelentené, hogy 49 városban működne Kereskedelmi és Iparkamara;

olyan tekintélyes szám ez, amennyi Angliában és Németországban sincs, pedig azokban az államokban valamivel fejlettebb a kereskedelem és az ipar, mint nálunk.

Hotin, Caracal, Tighina, R.-Valcea, T.-Magurele, Cahul, Tulcea, Husi, Balti, Vaslui és a többiek — egy-két város kivételével — odáig sem jutottak el, hogy akármilyen kereskedelmi vagy iparos-érdekképviselői szövet alkottak volna, mert úgy kereskedelmük, mint iparuk teljesen jelentéktelen. A kamarai intézmény felesleges nemzeti ajándék lenne ezeknek és csak leszállítaná az intézmény nivóját és tekintélyét anélkül, hogy bármilyen közgazdasági hasznot jelentene a létesítésük.

KEMÉNY DÍÓ.

Két betörő besurran éjjel a bank pánclászábjába és egy-kettő megfurnak egy hatalmas kasszát.

Mikor már a rengeteg pénzt bezsebelték, meglátnak a kasszában egy doboz szardíniát.

— Bravó! — kiált fel az egyik, — ennyivalónk is van.

— Szamár, — mondja a másik, — nem tudjuk kinyitni!

Jogesetek a kisipar köréből

Amikor a munkaadó készfizető kezességét vállal az alkalmazottért

A munkaügyi törvény 68-ik szakasza nem vonatkozik az alkalmazott kívánságára történő levonásokra.

Az aradi törvényszék II. szekciójának 3042—1934. sz. elvi döntvénye.

Az alábbi jogesetben szereplő tisztviselő munkaadójával szemben fennálló szolgálati viszonyának tartama alatt különböző cégeknél hitelre vásárolt. A vásárolt áru kifizetésére vonatkozólag olyan megállapodást kötött a hitelezőkkel, hogy tartozásait fizetéséből törleszti. Ezeket a megállapodásokat munkaadó főnökének is tudomására hozta olyan formában, hogy a főnök garanciát vállalt érte és ezeket a törlesztéseket maga a főnök fizette a hitelező cégnek minden hónapban a tisztviselő fizetéséből.

Amikor a tisztviselő állásából eltávozott, kiderült, hogy az egyik cégnek nagyobb összeggel tartozik és a tartozása csak olyan módon egyenlíthető ki, hogyha a főnöke a tisztviselőnek állása után még járó összes követeléseit a hitelező cégnek fizeti ki. A főnök ezt meg is tette, mire az alkalmazott azon a címen, hogy a neki járó fizetést volt munkaadója visszatartotta, pert indított.

A munkaügyi bíróság helyt adott a keresetnek és a munkaügyi törvény 68-ik paragrafusával indokolta, hogy miért nem számítja be az alkalmazottal szemben a munkaadó által ténylegesen az alkalmazott nevében és annak hitelezője kezéhez kifizetett összeget.

A munkaügyi törvény 68-ik paragrafusa szerint ugyanis az adott előlegeket csak egytized részben szabad beszámítani, míg az egytizeden felüli rész az alkalmazottnak kifizetendő. A munkaügyi bíróság tehát a tisztviselő tartozásaira fizetett összegeket előlegnek minősítette és ilyen címen alkalmazta a 68-ik paragrafust.

A munkaadó az ítélet ellen felülvizsgálattal élt. A munkaügyi bíróság álláspontjával szemben a törvényszék mint felülvizsgálati fórum arra az álláspontra helyezkedett, hogy az alkalmazott utasítására történt kifizetés nem minősíthető előleg-jellegűnek. Még az esetben sem helytálló ez a minősítés, hogyha a kérdéses összegeket a munkaadó alkalmazotta fizetésének terhére előre utalta ki.

Az elvi állásfoglalás indoka, hogy a munkaadó nem elég címen eszközölte a kiutalásokat, hanem külön megbízás folytán az alkalmazott utasítására teljesített kifizetést egy harmadik személynek. Az alkalmazott fizetésének csak egy részét utalta ki a megjelölt célra és az alkalmazott kívánságára annak nevében eszközölt kifizetést jogosan számította le abból az összegből, ami a kilépő alkalmazottnak fizetés címén még járt volna.

A helyi pénzügyi törvények alapján szedhetnek a városok és községek taxa ad valorem címén illetékeket

A legfőbb semmitőszék harmadik szekciójának 656—1935. sz. elvi döntvénye.

A Luther sörgyár megfélebbizte a városi adó és taxa címén a bucuereşti polgármesteri hivatal által reá kirótt összeget. Az ipari vállalatot azok után az áruk után, amelyek raktárából kikerültek, vagy oda behozattak, 20 százalékos taxával róttá ugyanis meg a főváros adó és taxa osztálya.

A kiróvás elleni felebbezés nem vezetett eredményre, mire a vállalat, — a kivétel törvénytelenségére hivatkozva, — felülvizsgálattal élt. Hivatkozott a szeszmonopólról szóló 1932-ik évi törvény 102-ik paragrafusára is, amely szerint sörre és borra ilyen külön taxák a városi adóhivatal által nem róhatók ki.

A legfőbb semmitőszék a helyi pénzügyi törvények (Legea Finanţelor Locale) 24-ik paragrafusa alapján a felülvizsgálati kérelmet alaptalannak találta.

Megtörtént az első hivatalos lépés a kompenzációs árubehozatal engedélyezésére

E hó 10-étől bárki folyamodhatik kompenzációs árubehozatali engedélyért.

Milyen részletintézkedéseket tartalmaz az új miniszteri rendelet?

Bekövetkezett, amit vártunk: megtörtént az első lépés a kompenzációs áru-behozatal és kivitel szabályozására és engedélyezésére. A latitűd, amit a kereskedelmi miniszter rendelete az eddigi prémiosos külkereskedelmi rendszer mellett a kompenzációs eljárásnak engedélyez, még keskeny: csak olyan cikkek kivitelére szorítkozik, amelyek nehezen helyezhetők el külföldi piacokon, de az első lépés mégis egy olyan külkereskedelmi rendszer felé, amelyet mint alkalmatlant és be nem vált módszert egyszer már hatályon kívül helyeztek és azt a kereskedelmi minisztert, aki a kompenzációs eljárást tartotta egyedül célravezetőnek és eredményesnek az ország mai helyzetében, kitették a kormány tagjai közül. A visszatérés a kompenzációs rendszerre utólagos igazolása Manolescu-Strunga kereskedelmi miniszternek, vagy legalább is annak az elvnek, amelynek ő volt a képviselője s amely kétségtelenül nálunk is beválhatott volna, ha sikerült volna mellőle az obligát visszaélések és panamák kinövéseit leoperálni.

Az új rendelet szerint október 10-től bárki folyamodhatik kompenzációs engedélyért a miniszterium által készített formulák felhasználásával és megkapja az engedélyt a rendeletben felsorolt cikkek exportálására és az ugyanott felsorolt külföldi anyagok és áruk behozatalára, ha bármely autorizált bank útján garanciát ad a Banca Nationalănak arra, hogy a cikkekint megállapított hányadát az exportra elert szabad devizáknak a jegybanknak átengedi. A kiviteli cikkek jegyzéke és a leadandó devizák hányada a következő: (A. jegyzék).

10 százalékos deviza-leadás mellett exportálható:

pirit, mangán, só, bitumen, butor, széklés, gyümölcs (dió kivételével), hüvelyesek, burgonya, főzelék-, hus-, gyümölcs-konzerv-

vek, leölt baromfi, méz, kaviár, ruhaneműek, kidolgozott bőr, szűrésre alkalmas föld, gipsz, mignon, cukor és cukorkák, alkohol.

15 százalékos deviza-leadás mellett exportálható:

alabástrom, kaolin, márvány, tojás, vaj, turó, csomagolt száraz tészták (macaroni, stb.), üvegáruk, demizsonok, kötél.

20 százalékos deviza-leadás mellett exportálható:

celluloze, vörös és fok-hagyma, orvosi növények, szalma, seprűcirok, bácon, füstölt hús és szalmonatok, nyers és kidolgozott szörme, krombőr, állati bél, állati szarv, kén-sav, dohány.

25 százalék mellett:

melassz,

30 százalék mellett:

kerámiai termékek, parafin, parafin-viasz, petróleum, koks, parketta-fa, kender, juta, napraforgóolaj.

40 százalék mellett:

sértés és lószőr, toll, pamacsok.

Deviza leadás nélkül exportálható:

bor, borszesz, sör, cujka, ásványvizek.

A kompenzáció alapján behozható áruk jegyzéke a következő:

(B. jegyzék): réz, cink, ócskavas, nyers gyapot, gyapotfonál, gyapju, gyapjufonál, manila, raffia, anilin festékek, lakkok, terpentin, gyanta, tannin tartalmú anyagok, gyógy-szerek, malomszíták, hengerek, szelektorok, mezőgazdasági gépek, elektrotechnikai anyagok és gépek, petróleumipari gépek, motorok, turbinák, kompresszorok, nyers kaucsuk, aluminium, ólom és kén.

A kompenzációs alapon végzett export és import a kivitel és behozatali országok tekintetében csak egy korlátozás alá esik: Angliába irányuló exporthoz az angol kormány igazolását kell mellékelni, amelyben az angol kormány elismeri, hogy a kivitel a megállapított kontingenseken kívül történik.

„Nem a fogyasztás csökkenése, hanem a nyersanyag hiánya okozza” ...

A Dimineata írja:

Felmondanak a munkásoknak és leszállítják a fizetésüket a gyári üzemek. Ezt nem a fogyasztás csökkenése, de a nyersanyag hiánya okozza. Azt mondják, ha nyersanyag volna, többet is dolgoznának. A behozatalt annyira megszorították, hogy érzékeny üzemleszállításra lesz szükség, ha nem nyitják meg a vámsorompókat. Szociális és gazdasági szempontból egyformán nagyjelentőségű ez a kérdés, melyet a kormány figyelmen kívül fontos következmények nélkül nem hagyhat. Azt mondhatnák, hogy a termelés megszorításával még nem lehet eléggé igazolni a fizetésleszállítást és az elbocsátásokat. Mert ha kevesebb az áru, akkor magasabb ára van annak. Vagyis a gyárosok az áremelkedésből kellő kárpótlást találnak. Van ebben valami. Ez azonban nem nyújt vizsgálatot a mai helyzetben, midőn annyira szenvednek az üzemek nyersanyag hiányában. A többi államok szintén alkalmazták ezt a módszert, mégis kivételeket alkottak. Mindent elkövetnek, hogy a kivételekkel alkossák el magukat. A fénylő cikkek és könnyen nélkülözhető

cikkek behozatalát kell megszigorítani. A nyersanyag-behozatal csökkentése azonban ellentétben áll gazdasági érdekeinkkel. A munkaügyi miniszter kötelessége elsősorban, hogy a kormányt így értelemben felvilágosítsa.

KÖVETKEZTETÉS.

Mikor a baka a lögyakorlaton már ötödször nem talált, a káplár dühösen rámondul:

— Mars hátra az árokba és lödd főbe magad!

A baka hátrakullog, de öt perc múlva visszajön:

— Káplár urnak jelentem aláson, megint nem találtam.

Veszteséges volt a Lengyel Butorgyár R. T. múlt üzleti éve.

A Lengyel Lőrinc Butorgyár R. T. aradi cég 1934. évi mérlegében, amelyet most bocsátott ki, 5 millió részvénytőke és 129.156 lej tartaléktőke mellett 621.448 lej veszteséget mutatott ki.

Megállapította a legfőbb bíróság, hogy városi és falusi községek a hivatkozott törvényszakasz értelmében igenis jogosultak ilyen taxákat kivetni. Mindössze annyi korlátozás szerepel a vo-

natkozó törvényes rendelkezésben, hogy a fenti taxák mértéke a husz százalékot nem haladhatja meg

Közl: KELE SANDOR dr.

Hetven éves a limişoarai Lloyd Társulat

Vasárnap tartotta meg a Lloyd-Társulat ezidei rendes közgyűlését. Totis Rezső belga királyi konzul, elnök távollétében Oprea János volt prefektus, a kereskedelmi- és iparkamara időközi bizottságának elnöke vezette le a közgyűlést.

A Lloyd-Társulat ezidén jubilál. Hetven esztendeje hogy fennáll. A közgyűlésen méltatták is a társulat jelentőségét és tevékenységét, amellyel két évtized óta a bányai iparra, kereskedelemre, mezőgazdaságra kihatással van.

A társulat érdeme az áru- és gabonabörze létesítése s a hatvanhat évig fennállt Lloyd-bíróság, amely utóbbi azonban felsőbb intézkedésre júniusban megszűnt.

A társulat közjótékonyaságát is fejt ki és klubjával a tagok összetartását, barátságos eszmecseréit teszi lehetővé, úgy, hogy egyuttal társadalmi faktor is.

Oprea János megnyitóját után Lamparter István, a társulat titkára terjesztette elő a jelentéseket.

A Lloyd bíróság megszűnésével kapcsolatban s az általános gazdasági helyzetből kifolyólag a költségvetés is megcsappant a most mintegy kétfélmillióra rug.

A közgyűlés megejtette az új választásokat is. Elnök újból Totis Rezső lett, első alelnök Löffler Béla, második alelnök Brebenar Vasile. A választmány tizenöt tagjának mandátuma lejárván, a választás során ugyanezeket a tagokat újrapasztották. A tizenöt tag: Blasian Viktor, Groz Imre, Jakobi Kálmán dr., Kecskeméti Sándor, Klein Vilmos dr., Latter Mihály, Oprea János, Popper Zeigmond, Prohászka Ede, Reisz Alfréd, Rudali Adolf, Tedeschi Béla, Weinberg Ferenc, Deutsch Arnold, Grünberger Lajos.

SZEGÉNY OLVASÓ, MOST AZTÁN IGAZAN LÉGY ÓVATOS...

Káldor dühös arccal jön be a kávéházba.

— Na, már megint mi a baj? — kérdezi Révész.

— Csak a család dolgok, — feleli Káldor, — téged ugye érdekelnek.

— De csak mondd el azért.

— Ma délelőtt üzleti ügyekben szalagáltam és egyszerre valami rossz előérzetem támadt, hogy otthon baj van. Felültem egy taxira és haza rogtam.

— És? Nem csalt az előérzeted?

— Benyitok az ebédlőbe, hát ott találok Geréb Adolfot és a lányomat félreérthetetlen helyzetben.

— Ajajj. Te mit csináltál erre?

— Csóváltam a fejemet.

— Ennyi az egész? En a te helyedben Gerébet agyonverted volna.

— Ezért?

— Ezért. Hiszen a lányod becsületéről van szó.

— Nono, ez túlzás.

— Miért volna ez túlzás?

— Mert a Geréb a férje.

— Dehát akkor miért vagy olyan dühös?

— Mert husz percig vártam az autóbusszra.

„Amit az inasiskolák mellett felállított internátusokban követnek el“...

Az Univerzál írja:

Többször rámutattunk arra a sok felháborító visszaélésre, csalásra, amit hosszú idő óta az inasiskolák mellett létesített internátusokban követnek el. Annak dacára, hogy tényeket soroltunk fel, senki sem intézkedett, hogy véget vessen a türelhetetlen állapotnak. — Nem végeztek komoly vizsgálatot, melyhez hozzá kezdtek ugyan, de sohasem került befejezésre. Előfordult, hogy az folytatta le a vizsgálatot, ki a vizszoalásokért felelősséggel tartozott. Így aztán évről-évre tovább szaporodtak a bajok. Azok az üzemek, melyek 100 milliókat áldoznak erre a célra, fogjanak össze és követeljék: vessenek véget a fosztogatásoknak. A munkügyi miniszter nyomában rendeljen el pártatlan vizsgálatot.

NAGYSZERU ASSZONY.

Hogy vagy megelégedve a feleségeddel?

— Nagyszerű asszony, kérek. Otthon van a zenében, otthon van az irodalomban, otthon van a művészetben, csak otthon nincs soha.

Uj adót léptetnek életbe a fegyverkezés fokozása címén

Minden peroben várható, hogy a héten minisztertanácsot hívnak össze, amely meg tárgyalja a napirenden lévő pénzügyi kérdéseket. A pénzügyminisztérium új adó bevezetésének lehetőségeit tanulmányozza. Ezt az adót a fegyverkezés fokozása teszi szükségessé. Az új adó bevezetéséről az újk törvényjavaslatot a parlament megnyitása után az első napokban meg szavazzák. Ezt megelőzően a miniszterelnök részletes tájékoztatót ad a fegyverkezési szükségletek-

ről és a liberális kormány fegyverkezési politikájáról. Tatarescu miniszterelnök naponta dolgozik a fegyverkezési minisztériumban és nagyon ritkán lehet a miniszterelnökségen megtalálni. Bejan alminiszterrel és a többi szakértőkkel együtt a miniszterelnök részletes tervet dolgoz ki belföldi hadiüzemeink termelési kapacitásának növelésére, egyben pedig javaslatokat terjeszt elő a külföldön eszközölt hadianyag-rendelések finanszírozására.

Az olyan vállalatok támogatásának elvére akarják felépíteni az új iparpártolási törvényt, amelyek 90 százalékban román elemet alkalmaznak

Az új törvény kedvezményeiben csak a husz munkásnál, illetve 10 lóerőnél többet foglalkoztató vállalatokat részesítik.

A javaslatot már az idei őszi ülészen parlament elé terjesztik

Az autarchia gazdaságpolitikája nálunk önkénytelenül maga után vonta az itteni ipar fejlődését. Természetes így, ha az illetékes kormányintézők, mint a pénzügyi és gazdasági élet vezetői az eddiginél fokozottabb figyelmet szentelnek — a mezőgazdaság mellett — az ipar kérdéseinek is. A nemzeti ipar védelméről szóló törvény hatálya tudvalevőleg nemrégiben lejárt, de érvényét 1936. április 1-ig meghosszabbították. Eddig az időpontig a kormány új törvényjavaslatot készít, amely a jelenlegi követelményeknek a régebbi törvénynél inkább megfelel.

A legutóbbi minisztertanácsban elhatározták, hogy ezt az új ipartörvényt szintén a parlament őszi ülészen elé terjesztik.

— A javaslat mindenekelőtt azt állapította meg, hogy mi értenő ipari vállalat alatt. Az új törvény kedvezményeiben csak az olyan vállalkozások részesülhetnek, amelyek legkevesebb 10 lóerős géppel és husz munkással dolgoznak. A feltételek közé tartozik az is, hogy legalább hetven százalékban belföldi nyersanyagot dolgozzon fel, vagy pedig gyártmányainak legkevesebb harminc százalékát exportálja. Kedvezményben részesülnek azok is, amelyek olyan nyersanyagokat vagy kész gyártmányokat állítanak elő, amelyek bizonyos külföldi áruk használatát fölöslegessé teszik. Ugyancsak a fenti kategóriába sorozzák a mozdony-, a motor-, a fegyver- és a repülőgépgyárakat.

Az eddigi rendszertől eltérően nem az összes iparvállalatok fognak egy és ugyanazon kedvezménynek örönden. Azokat, amelyek kedvezményeket kapnak, fontosságuk szerint osztályozzák. Minden év elején külön bizottság végzi az osztályozást, amit a minisztertanácsnak kell jóváhagynia. A kedvezmények 15 esztendőre tartamra szólnak.

Az adandó kedvezmények a következők: Azok a gépek, szerszámok, stb., amelyek az ipar folytatásához szükségesek, vámentességet élveznek. Abban az esetben, ha valamelyik gyár mezőgazdasági eredetű nyersanyagot dolgoz fel, vagy pedig belföldi bányák termékeit használja fel gyártmányai előállításánál, visszakérheti a gyártáshoz

szükséges külföldi nyersanyagok vámilletékeit, ha az általa gyártott árucikket exportálja. Az exportált árucikknél levonják/majd a fogyasztási adót is.

A gyárak felépítéséhez és működéséhez szükséges anyagok úgy a CFR-en, mint a tengeri és folyami hajókon ötven százalékos szállítási kedvezményt élveznek. Azon iparvállalatok, amelyek a törvény kedvezményeit élvezik, kész gyártmányait is olcsóbb tarifa mellett szállíthatják. A gyárak működéséhez szükséges épületeket minden városi vagy megyei építészeti illeték alól mentesítik. A kedvezményezett iparvállalatok ötven százalékkal leszállított egyenes ipari adót fizetnek majd.

Az ipar- és kereskedelemügyi miniszteriumnak joga lesz arra, hogy a kedvezményt valamely vállalatnak ne adja meg vagy pedig — ha új gyártmány bevezetéséről van szó — a támogatással odáig menjen, hogy a vállalatot szubvencionálja.

Mindazon vállalatok, amelyek részére minisztertanácsai jegyzőkönyv által biztosítják a kedvezményeket, előnyben részesülnek a közmunkáknál is. Abban az esetben, ha valamelyik gyár nem teljesíti a vállalt kötelezettségeket, a miniszterium megvonhatja tőle a kedvezményeket. A javaslat szerint ez elsősorban akkor következik be, ha nem tartják szem előtt a román elem (román állampolgárok) alkalmazásáról szóló intézkedéseket.

A kedvezményeket ugyanis majd csak azok a vállalatok élvezik, amelyeknél az alkalmazott román elem legalább 90 százalékot ér el.

Kartellek a jövőben csak az ipar- és kereskedelemügyi miniszterium engedélyével működhetnek.

E hét folyamán a nagyipar képviselőit értekezletre hívják össze és a megbeszélés után véglegesen megszövegezik a törvényjavaslatot.

Az illetékes tényezőknél a javaslat előmunkálatait élénk figyelemmel kell kísérniök és oda kell hatniok, hogy a törvény végleges szövegébe ne kerüljön olyan intézkedés, amely akár a kisebbségi vállalatok, akár a kisebbségi alkalmazottak szempontjából káros lehetne.

KÉNYES KÉRDÉS.

— Papa, mi az az agylegény?

— Olyan ember, aki nem nősült meg.

— És aki megnősült, az mi?

— Ilyen szavakat neked még nem kell kimondanod.

Tyuktojás mint hadiszser.

Az összes európai piacokon, főképen pedig az importáló országokban egyszerre nagy hiány vált érezhetővé tojásban. Az exportáló országok ugyanis felhalmozzák az árut, nem szállítanak és a tojást hűtő készülékekben raktározzák el. Minden valószínűség szerint ez az áruhalmozás a készülő háborúval van kapcsolatban.

Ötven százalékos vasúti kedvezmény Braszovba.

November első napjaiban tartják meg Braszovban a madárkiállítás, amelyre a CFR 50 százalékos vasúti kedvezményt biztosított. Elutazás október 29 és november 10 között egész jeggyel, amellyel a bragovi pályaudvar láttamozásával ingyen lehet visszautazni, november 1 és 17 között. A kiállított áruk a visszaszállításnál 75 százalék kedvezményben részesülnek.

AKTUALIS FELELET.

— Tata, mi az egy társasvacsora?

— Ha valakinek nem telik vacsorára és egy társat vess maga mellé.

Minden erőfeszítés dacára sem volt eredménye külkereskedelmi rendszerünknek.

Az Univerşul írja:

Minden erőfeszítés dacára sem volt megfelelő eredménye külkereskedelmi rendszerünknek. A módosításokkal csak kimélyítettük a bizonytalanságot s szaporítottuk a nehézségeket. Alig kötöttünk egyezményt valamely országgal, nyomban ennek felmondására voltunk kényszerítve, mert időközben módosítást szenvedett a külkereskedelmi rendszer. — Könnyen érthető, mily káros volt ez a bizonytalanság hitelünkre s nemzetközi összeköttetésünkre. Nem beszélve arról, hogy, mennyit ártott ez a becsületes kereskedelmeknek, mely arra kényszerült, hogy az aljas, kijáró csalióknak adja át helyét, melyet annyi munkával szerzett. Az egyik rendszerből másikba történt beugrás lehetetlenné tett minden komoly számítás és gondosságot, ami azután minden kezdeményezést tönkre tett. Legutóbb a terménykivitellel foglalkozó kereskedők jelentek meg a külkereskedelmi hivatalban, hol azt kívánták, hogy tervbe vett módosítások előtt egy hónappal előbb értesítsék őket. Csak ezen esetben lehet szó arról, hogy üzleteik lebonyolítására hitelt vegyenek igénybe. Csak így köthetik le magukat a külföldi cégekkel szemben. Előbbi azt a tanulságot vonhatjuk le, hogy szükség van összefogásra. Az érdekeltek tömörülése és fellépése a legjobb fék a kormány munkájában.

FARASZTOTTA.

— A gazdag Döcög közelmúltban fejezte be két hónapos nyaralását.

— Nem fárasztott téged a hosszú ideig tartó semmittevés? — kérdezte tőle a szegény Pöcög.

— Mi az, hogy nem? Annyira fárasztott, hogy azonkívül mást nem is tudtam csinálni.

Az energiataxa fizetésére kötelesek azok a gyárak is, amelyek nem működnek.

Az egyik cukorgyár felebbezésének tárgyalásán a bucureştii ítéletábla igen érdekes és elvi jelentőségű döntést hozott, amennyiben kimondta, hogy a gyári vállalatok abban az esetben is kötelesek megfizetni az energia-taxát, ha nem működnek.

A taxa nem a ténylegesen termelt energia után, hanem a gyárban használatos lóerők után fizetendő.

BIRO ELŐTT.

— Büntetés nem volt?

— Hát kinéz manapság annyi egy vállalkozóból, hogy az ember még alkalmazottat is tartson?

Jelentés a nemzetközi fémpiacról.

A nemzetközi fémpiacra élenkitőleg hatottak az afrikai háborús hírek. Ennek tulajdonítható, hogy a legtöbb ország nagy vételekedvet tanúsított és ez azt eredményezte, hogy az árak csaknem valamennyi fémnél jelentékeny mértékben emelkedtek. Elsősorban Amerika mutatott nagy vételekedvet, bár itt nem annyira a háborús hírek, mint inkább az állítólag már meginduló gazdasági fellendülés játszik közre. Amerikai vásárlók óriási mennyiségeket vettek át, amire hosszú idő óta nem volt példa a nagy világtőzsdék életében. De más államok is vásároltak nagyobb tételeket és így nem hat meglepetésként a kisebb visszaesés után az egyes fémek felfelé forduló kurzusa.

Az ón az elmúlt hetekben tapasztalt visszaesés hatását csaknem kiheverte. Ennek az előbbi körülményeknek az volt az oka, hogy a termelést mintegy 15 százalékkal fokozták és ennek hírére nagyobb mennyiséget várva, lanyhultak az árfolyamok. Később azonban az a vélemény alakult ki, hogy a termelési kapacitás növelése még egyelőre nem érezhető hatását és így nem kell félni újabb nagy készletek piacra kerülésétől, amire a fentebb említett világtőzsdéi háborús hírességek következtében ugrásszerűen javult az ón kurzusa. Annál is inkább következett be ez a javulás, mert még mindig fennáll az az áruhiány, amiről annyit írnak a különböző világtőzsdéi kiadványok.

Az ón mellett szilárd az ólom is, de a horgany szintén erősen tartott.

Szigoru törvény fogja eltüntetni Magyarországon hogy a készruha-kereskedők mérték utáni ruhákat készítsenek

Kéthónapi elzárással és nyolcezer pengőig terjedhető pénzbüntetéssel sújtja az új törvény a rendelet megszegőit. — Nem engedélyezi a törvény, hogy a kereskedők szakvizsga útján szerezzék meg az iparjogot és megtiltja számukra a készen eladott ruhák javítását is.

Az Ardeal és Banat területén ma is érvényben lévő régi magyar ipartörvény 4. és 47. paragrafusa szerint régi, elkeseredett vita folyik Magyarországon az iparosok és kereskedők között. Ez a két paragrafus ugyanis megengedi, hogy a kereskedők — a rendelkezés főképpen a ruha- és cipőkereskedelemeire vonatkozik — mértéket vegyenek a megrendeléseket vegyenek fel, amelyeket egyébként szakképzett iparosokkal kell feldolgoztatni.

Az iparosok a 4. és 47. paragrafusok megszüntetését követelték és már ez év tavasza óta napirenden van az ipartörvény módosítása, amirehhez méltányos megállapodás esetén a kereskedelem is hozzájárult volna.

A magyarországi ipari minisztérium most értekezletre hívta meg az érdekelteket és bejelentette, hogy kompromisszumos tervezetet készített. A kompromisszumos tervezet a kereskedőket ugyan eltiltja a mértékvételtől, de megengedi,

hogy eltérő nagyságban, vagy más divatszínben a kereskedő a nála kiválasztott ruhadarabot vagy cipőt szállíthassa. Mértékvétel helyett azonban ez a tervezet, úgy látszik, csak — a szemmértékre utalja a kereskedőket, mert

mérték használata esetén kéthónapi elzárással és nyolcezer pengő pénzbüntetéssel büntethetők a rendelet megszegői.

Lehetetlenné teszi a rendelet azt is, hogy a vevő a kereskedőnél vásárolt cipőt, vagy ruhát, ha azon valami hiba mutatkozik, visszavihesse javítás végett.

Ez a kompromisszumos javaslat még a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara által kidolgozott tervezetet sem vette figyelembe, amely az iparosérdek teljes védelme mellett lehetővé tette volna, hogy azok a kereskedők, akik ma is foglalkoznak mértékvétel alapján való megrendelés felvételével, megállapítandó határidőig szakvizsgát tehessenek és ezzel tovább gyakorolhassák szerzett jogait.

1914-ben 40.000 lakós és 1187 önálló iparos, 1934-ben 80.000 lakós és 1505 önálló iparos

Szomorú adatok a braşovi ipartestület könyveiből.

Sokatmondó adatok tárulnak elénk, ha végignézzük a braşovi ipartestület könyveit. Braşov iparosadalmának hatalmas és minden erőfeszítő küzdelme bontakozik ki ezeknek a könyveknek adataiból.

Az adatokból megállapíthatjuk, hogy 1914-ben, a világháború kitörése előtt, a 40 ezer lakóú Braşovban 1187 önálló kisiparos mester dolgozott. Ebből 543 magyar, 459 német és 185 román. A műhelyekben 1028 segéd mellett 1668 inas tanulta a szakmáját. A háború után megváltoztak ezek a számok. 1931-ben 14 százalék a mesterek létszáma, míg a segédeké 1409. A következő évben 1493 mester mellett már csak 1258 segéd dolgozott. 1933-ban 1555 nyilvántartott kisiparos mellett 1145 segéd dolgozott.

Az elmúlt év adatait vizsgálva, szomorúan állapítjuk meg, hogy 1505 bejelentett mester mellett, akik közül 601 magyar, 497 német, 241 román és 41 izraelita, már csak 1070 segéd dolgozott, annak ellenére, hogy Braşov lakosságának száma 80 ezerre emelkedett. Az inasok száma a könyvek adatai szerint 678. Közel ezerrel kevesebb, mint 1914-ben.

Szigoruan ellenőrzik a vámdeklarációkat.

Napokban a pénzügyminisztérium statisztikai hivatalában nagyfontosságú értekezlet volt, amelyen azzal a kéressel foglalkoztak, hogy igen sok exportőr a valóságnak meg nem felelő exportdeklarációt állít ki olyanmódon, hogy az áru tényleges értékét a különböző prémiumokkal megemelve vallja be. Főleg a gabonaművek exportjánál fordulnak elő nagyobb tömegben ilyen esetek, amikor is a 22 ezer lejes vagononkénti érték helyett 40 ezer lejt deklarálnak.

Ilyen körülmények között törvénytelen devizakészlet képződött az exportőr és importőr hallgatóságos megjegyzése következtében. A fölös és törvénytelen uton szerzett devizát ezután a fekete tőzsdén értékesítették.

Mint hogy pedig ilyenformán a statisztikai hivatal nem képes a tényleges külkereskedelmi mérleget felállítani, úgy döntöttek, hogy a vámdeklarációk fölött szigorú ellenőrzést gyakorolnak. Ugy a Banca Nationala exportellenőrzési osztálya, mint a külkereskedelmet szabályzó hivatal, valamint az egyes vámhivatalok is a legszigorúbb kontroll útján igyekeznek megakadályozni az ilyen, a valóságnak meg nem felelő bevallásokat, hogy a visszaéléseknek elejét vehessék és hogy a tényleges kereskedelmi mérleg megalkotása lehetővé váljék.

A tanoncok nagy százaléka az előírt és ledolgozott idő után a magas taxák miatt nem tud fel szabadulni és így rá van kényszerítve, hogy noha már segédnek kellene lennie, mint inas dolgozzon tovább. Egy tanonc szabadulási költsége 575 lej, az iskolai bizonyítványért külön 50 lejt kell fizetni. Látszatra talán nem is olyan nagy ez az összeg, de az előteremtése annál nagyobb gondot okoz.

Az elmúlt évben 108-an szüntették meg az iparukat és 136-an váltottak utat. Az új mesterek száma az 1933. évhez viszonyítva, esést mutat, ugyanis akkor 148 egyén váltott iparengedélyt. Az új mesterek között nagyon sok olyan volt iparossegéd, aki nem tudott elhelyezkedni és így maga váltott ipart. Az ipart megszüntetők között több mint fele régi, öreg iparos, akik az adóterhek miatt mondták le iparukat.

Az állam és a város adókedvezményekkel, állami szállításokkal, olcsó és hosszulejáratú kölcsönök megadásával nem támogatja az iparos osztályt, sőt az új társadalombiztosító törvénnyel újabb terhet rótt az iparosságra.

LOGIKUS.

Tiszteletes ur kérdezi a vizsgán:

— Mond meg, fiam, miért üste ki Isten Ádámot és Évét a paradicsomból?

— Mert az első alma után a többi is megérett volna.

Mely esetekben lehet felebbezéssel élni az áruk vámdeklarálása ellen?

A pénzügyminiszter arról értesült, hogy egyes vámhivatalok tévesen értelmezik az augusztus 30-án kiadott rendeletet és helyt adnak olyan esetekben is felebbezéseknek, amikor az áru elvitathatatlanul a vámtarifa 1210. számú tétele alá esik. A pénzügyminisztérium körrendeletben figyelmezteti a vámhivatalokat, hogy ilyen esetek hamis deklarálásnak tekintendők, a felebbezés nem fogadható el és fel kell venni a kihágási jegyzőkönyvet.

MI AZ, HOGY JÓL?

Pali két hét óta inas egy garázsban.

— Tudsz már valamit? — kérdezi tőle az apja.

— Igen. Ma szétszedtem egy motorbiciklit és össze is raktam.

— Aztán jól raktad össze?

— Mi az, hogy jól? Még maradt is.

Miniszeri rendelet a kihágási jegyzőkönyvek helyes felvétele érdekében.

A pénzügyminisztérium megállapította, hogy a tőkeamat- és fizetési adóügyekben felvett kihágási jegyzőkönyvek legnagyobb része nélkülözi a törvényes alapot vagy pedig a jegyzőkönyvet azért vették fel hiányosan, mert az illető közeg nem hallgatta meg kellőképpen az állítólagos kihágó indokait.

Erre való hivatkozással a miniszterium most körrendeletben fordult a pénzügyigazgatóságokhoz, amelyben felhívja figyelmüket arra, hogy az ilyen esetekben a kihágási jegyzőkönyvek felvétele előtt mindenkor nyilatkozatot kell kérni az adózótól annak indoklására, hogy miért nem fizette be esedékes adóit a törvényes határidő lejártá előtt.

E nyilatkozatok a kihágási iratokhoz mellékelendők.

ÖLELD MEG!

Krausz elmegy a rabihoz és elpanaszolja, hogy a felesége nem akarja szeretni.

— Menj el a Krausznéhoz, — szól a rabi a bóchernek — és mondd meg neki, hogy azonnal jöjjön ide.

A bócher elmegy és rövidesen visszatér Krausznéhoz.

A rabi szigorúan rá szól Krauszra:

— Öleld meg!

Krausz nem teketőrizik, hanem alaposan megöleli az asszonyt, aki a közeledést szívélyesen viszonozza.

— Te cőrkefogó, — szól a rabi, — hiszen ez az asszony kezes, mint a bárdny és szeret téged.

— Ja, — mondja Krausz — az meglehet, csakhogy ez az asszony Krausz Náthánné, én meg Krausz Izidor vagyok.

„A háboru óta minden kormány igénybe vette” . . .

A Lupta írja:

Az ellenzéki pártok a kormányt támadják a kivételes intézkedések érvényének meghosszabbítása miatt. A kormány nem ment át ellentámadásra és defenzívában maradt. A belügyminiszter felsorolja a kormány tagjai ellen intézett támadások és népgyűlések sorozatát, így bizonyítja, hogy a szabadságjogok sértetlenek maradtak és a kivételes rendelkezések csak a szélsőséges és forradalmi elemekre vonatkoznak. A nemzeti-parasztpárt, Averescu-párt, Gheorghe Bratianu, Junian, sőt Goga pártja is ezzel szemben a kivételes intézkedések megszüntetését kívánja. A belügyminiszter elismeri, hogy tudományos szempontból a kivételes rendelkezések és a demokrácia egymással ellentétben állnak. Más azonban a gyakorlat. „A háboru óta minden kormány kivétel nélkül igénybe vette az ostromállapotot és a cenzurát — hangsúlyozta Inculet belügyminiszter — oly célból, hogy az országot megóvják. Nem vádoljuk őket. De nincs joguk ahhoz nekik sem, hogy bennünket vádoljanak. Nem létezik „fél-szűzesség”. Bizony, nehéz a pártok szűzességéről beszélni. Mind megsértették az alkotmányos szabadságjogokat és aztán szidták azokat, akik ugyanugy tettek. Véleményünk szerint azonban mégis egyedül az alkotmány és közönséges törvények volna az út arra, hogy megvédjük az államot. A híresség előtt kell felelősségre vonni a bűnösöket, így kell megállapítani az egyéni felelősség elvét jogállamban. Nincs hatalom, mely a független bíróságnál jobban tudná a közrendet megvédeni. Kipróbálták legalább egyszer ezt a módszert is? Nem. Kivételes rendelkezésekhez folyamodtak, mert ez volt a török-uralomból reánk maradt tradíció. Tovább folytatjuk a török-rendszert. Ez az igazság mindnyájunk számára.

IGEN, NEM.

A fiatal Csiperke szomorú képpel meséli a barátainak, hogy megkért egy lányt és kocsart kapott.

— Ugyan, ugyan, — mondja az egyik barát, — nem kell azért kétségbe esned. A nő „nem” igen gyakran „igen”-t jelent.

— Az lehet, — mondja rezignáltan Csiperke, — csakhogy ez a lány nem „nem”-et mondott nekem, hanem „hülye fráter”-t.

Mégis időközi bizottság került a timisoarai ipartestület elére

Hónapokkal ezelőtt váratlanul feloszlatták a timisoarai ipartestület előjáróságát és a testület elére időközi bizottságot neveztek ki. Az ipartestület annak idején rögtön tiltakozott és kimutatta, hogy az 1884. évi ipartörvény, amelynek alapján az ipartestület működik, ilyen bizottságot nem ismer. Az iparügyi miniszterium erre fel is oszlatta a kinevezett időközi bizottságot, mielőtt az még megalakult volna és úgy intézkedett, hogy az iparhatóság vezetője vegye át az ügyek intézését az új választások megejtéséig.

Ismeretes az a hónapokig tartó huzavona, a mellyel a választóközgyűlést mindig elodázták, amíg nemrégiben mégiscsak megtartották a választást és az a régi vezetőség győzelmével végződött. Nyilvánvaló volt azonban, hogy az ellenzék — élén a román iparosok szövetségével, — ebbe nem fog belenyugodni. Felszólításra aztán a megválasztott vezetőség husz román tagja le is mondott.

Arról volt ekkor szó, hogy új közgyűlést kell egybehívni és azon a pótválasztásokat megejteni: a lemondott vezetőségi tagok helyére másokat kinevezni. Erre azonban nem került már sor. Már egy-két napja hírek kerültek forgalomba, amelyek szerint időközi bizottságot neveztek ki az ipartestület elére, sőt már a tagok neveit is tudni vélték.

A hírek ezuttal beigazolódtak. A prefekturán adott hivatalos értesítés szerint a miniszterium, amely annakidején maga oszlatta fel az alighogy kinevezett időközi bizottságot, most újból kinevezett ilyen bizottságot és egyúttal feloszlatta a most megválasztott előjáróságot.

Emlékeztet, hogy az ipartestület eddigi elnöke Olariu Péter husiparos mester, volt timisoarai megbízott polgármester, a közgyűlésen is a régi vezetőség listáján szerepelt, mint listavesztő és a választás megkezdésekor általános meglepetésre bejelentette, hogy visszalép. Miután a teljes listát megválasztották, őt is megválasztották elnöknek. Azonban a választást sem fogadta el és most — a miniszterium az időközi bizottság elnökévé nevezte ki. Választott elnök helyett — időközi bizottsági elnök.

Mondják, hogy Olariu visszalépésekor azt az ígéretet kapta, hogy a munkakamara elnöke lesz, ehelyett azonban új forma szerint újra az ipartestület elére került.

Az időközi bizottságba — meglepetésre — nagyjából a régi vezetőség egyes tagjai kerültek így Kovács István, Walzer Miklós, Hirschl Albert, Julitan Romulus, Hollinger Miklós, azonkívül Petrovici Péter, Bandu Dimitrie és az ellenzék vezetője, Dobosan Péter is.

Panaszkodnak a bánáti német iparosok a betegsegélyző és az új ipartörvény-tervezet tendenciái ellen

A timisoarai német kereskedők és iparosok szövetsége most tartotta meg a Gyáruvarban hetedik évi rendes közgyűlését. A szövetségben huszonöt helyi csoport van, összesen ezerkétszáz taggal. A közgyűlésen ezeknek képviselőiben száz kiküldött vett részt.

Beller János képviselő, szövetségi elnök ismertette a szövetség eddigi működését és elért sikereit, majd kifejtette, hogy a vidéki szervezkedés befejezése után most már a városi beszervezkedés kiépítése következik.

Az összes betérjesztett jelentések után a vezetőség kiegészítésére került a sor. Az üresedésben levő két alelnöki állásra Dorn István helybeli asztalosmestert és Volltrauer István aradvidéki iparost választották meg.

Watz Péter dr. szövetségi ügyész az iparosok adózási panaszairól beszélt és részletes előadásban ismertette mindazt, amit a kisiparosnak az adózásról tudnia kell.

Meskán Nándor kifejtette az iparosok részére rendezendő téli továbbkéző tanfolyamok fontosságát.

Beller János képviselő ismertette a készülőfélben levő ipartörvényt, amely máris mutatja, hogy a kisebbségi iparosok részére újabb megterheléseket hoz.

Végül kimondották, hogy a betegpénztárral kapcsolatos panaszok orvoslása érdekében és a túl magas közszéki megadóztatás ellen tovább folytatják az évek óta folyó küzdelmet.

KÉT UR BESZÉLGET.

— Az én feleségem drága egy asszony. Fogalma sincs róla önnek, hogyan gondos engem. Minden este lehuza a cipőmet.

— Mikor haza megy a klubból?

— Nem. Mikor a klubba akarok menni.

FURCSA EMBEREK.

— Furcsa emberek ezek a Csutorások. Ahányszor csak elmegyek a Peking hávéház előtt, mindig ott ülnek.

— Ugy? És miből élnek?

— Nekünk legyen mondván. Övék a hávéház.

Megalakult a Turda-i Munkásehelyező Bizottság.

A Turda-i állami Munkásehelyező Hivatal végrehajtó szerveként megalakult az igazgatóválasztmány következőképpen: elnök: dr. Gentia Iuliu primár, Tagok a munkaadók részéről: Bogdan Grigore gyárigazgató, Bagge Péter gyárigazgató, Janesiu Dumitru bankigazgató, dr. Boşanczy András ügyvéd. A munkások részéről: Ursu Dénes lakatos, Raval Miklós nyomdász, Holzer János üvegfuvar, Nagy Sándor magánasztvisező.

Ez a bizottság minden hónapban tart ülést (szükség szerint többször is) és gondoskodik a munkanélküliek elhelyezéséről és ellátásáról is.

DEHOGY KIVÁNOM.

— Ugye, drágám, nem unatkozol velem — kérdezi a fiatal asszony az urától — és nem kívánod vissza a legényletedet?

— Dehogyan kívánom, szivecském, a legénylétem már nem is izena nekem. Ha például te ma éjjel meghalnál, holnap reggel újra megőszülök.

Hajmosó és hajszárító
készületek és más
fodrászati cikkek
olcsón, szakszerűen

Köszeghy Sándor Fia
Arad,
Bul. Reg. Ferdinand 63-65.
volt Dengli-ház.

BIZTOS JEL.

A kis család háromnapos szabadságot kapott és mikor visszatér a falujából, bejelenti:

- Nagysága, kérem, mennyasszony lettem.
- Ugy? És már megvolt az eljegyzés?
- Az még nem. De a legény az ablakunk alá jár már köpködni.

November elseje után csak büntetés-pénzzel fogadják el az esedékes autódót.

A pénzügyminisztérium jelentéséből kiderül, hogy nagyon sok gépkocsitulajdonos még nem fizette ki a negyedik évnegyedre eső adóját, miért is a pénzügyminiszter felszólítja a gépkocsitulajdonosokat, hogy ezen kötelezettségüknek legkésőbb november 1-ig tegyenek eleget, mert november 1-e után már a törvényben előírt büntetéspénzt is fizetni kell.

VORSICHT.

— Was faellt Ihnen denn ein, Marie, durchs Schlüsselloch zu sehen, wenn meine Tochter mit Herrn Krause im Zimmer ist.

— Entschuldigen Sie, gnädige Frau; ich wollte nur nachsehen, ob ich anklopfen muss.

Nem lesz változás a timisoarai munkakamara vezetőségében

Olyan hírek terjedtek el, hogy Vulpe Stefan, a timisoarai munkakamara elnöke lemondani készül ezen tisztségéről, amelyet így mással töltenek be.

Vulpe kijelentette, hogy ezek a hírek minden alapot nélkülöznek. Ő a kormány bizalmából tölti be állását és legjobb tudása és tehetsége szerint tovább is teljesíti hivatását.

SZERÉNY IGENYEK.

Havancsikné elküldi a szabónőjéhez a cselédjét, hogy hozza haza a ruháját.

— Itt van husz lei és ha esne az eső visszafelé, vegyen egy konflist.

A lány félóra múlva visszajön és a karján hozza csuromvizesen a ruhát.

— Maga trampli, — ájlik Havancsikné, — nem megmondtam, hogy üljön kocsiba, ha esik az eső?

— Azon jöttem én, nagysága, — feleli a lány, — de nem ültem bé. Gondoltam, jó nekem a bakon is.

Kötelező iskolai

diákegyenruhák, önkéntesek katonai felszerelése

a koncentrációs bevonulásokra ujonnan előírt egyenruhák olcsón, gyorsan és jutányosan

MARITA

egyenruha és polgári szabóságában ARAD,
Str. Brancovici 5.

AHA.

— Deine Schuhe knarren, lieber Freund. Die sind nicht bezahlt.

— Von meiner Seite schon, aber das Schuhgeschäft, wo ich sie kaufte, ist in Konkurs gegangen.

DEKOLTAZS

— Hogy történt szegény feleséged tragédiája?

- A dekoltázs volt az oka mindennek.
- Torokgyulladását kapott?
- Nem. Hashártyagyulladását.

ÖSZINTE VALASZ.

Egy öregedő urtól megkérdik, hogy hogy van, mire az így felel:

— Hát, hát a felel régiók még a régi jók,

A cluji Dermata-gyár állt az élére a gummi-bocskor elleni mozgalomnak

A bőrgyárak és gummigyárak között kialakult feszültség új fázishoz érkezett. Köztudomású, hogy az ardeali vámhivatalok azon a címen, hogy a gummigyárak által behozott nyersanyag tulajdonképpen készáru, 20—30 millió lejes bírságokat róttak ki a gyárakra.

A bőrgyárak elhatározták, hogy a gummitalp és gummi-bocskor gyártása terén tiszta helyzetet teremtenek és a cluji Dermata vezetésével pro-

paganda bizottságot szerveztek az akció lebonyolítására.

Ez ügyben az ország bőr- és talpgyárjai közelről Clujon megbeszélést tartanak.

A mezőgazdasági kamarák arra való hivatkozással, hogy a gummitalp és bocskor előretörése az állattenyésztők érdekeibe vág, országos akciót indítanak. Az akció élén dr. Serban Mihail gazdasági akadémiai rektor áll.

Belföldi szakmunkások kiképzését kívánja a munkaügyi miniszter, hogy a külföldi szakmunkásokat mielőbb nélkülözni tudja a hazai ipar

A munkaügyi minisztériumnak különös gondja van arra, hogy belföldi szakmunkásokat képezzenek ki az országban. Ez a cél mindenestre okos és üdvös, de csak addig a határig, ameddig a belföldi jelzöt használják a rendeletekben, iparvállalatokhoz küldött megkeresésekben és az egész mozgalomban.

A miniszternek megkeresése érkezett a munkaadó szervezetekhez, amelyben felhívja a figyelmet a szakmunkások tervszerű kiképzésére. E megkeresésről a román sajtó számára olyan felvilágosítást adnak, hogy az a román elem érdekesülésének érdekében történik.

Ezt a kifejezést, hogy román elem, használták már a munkavédelmi törvény elnevezésénél is, a román sajtóban. Törvényt hoztak arról, hogy a kereskedelmi és ipari vállalatoknak kötelességük legalább nyolcvan százalékban belföldi állampolgárokat alkalmazni, tehát a törvény az állampolgárok munkájának a védelméről szól.

A közvélemény elé azonban úgy akarták a törvényt állítani, mintha az állampolgárok között lenne megkülönböztetéseket.

Azt a célt szolgálja ez a beállítás, hogy a kisebb-

ségi munkaadók féljenek kisebbségi munkásokkal és munkatársakkal dolgoztatni.

Semmilyen miniszter nem adhat ki olyan rendeletet s nem küldözhet azt olyan körleveleket, amelyek a törvény betűivel ellentétben állanak.

Nem emelhető kifogás az ellen, ha a külföldről beáramló munkások elszaporodása ellen lépéseket tesznek és intézkedéseket fogantatnak. Azonban az elnevezésekkel a sajtóban fogalomzavarokat akarnak előidézni.

A munkaügyi minisztérium a lapok hírei szerint azzal kereste meg a vállalatokat, illetőleg a munkaadó szervezeteket, hogy keressenek sürgősen módot a szakemberek és szakmunkások kiképzésére. A román lapok jórésze azt írja, hogy a munkaügyi minisztériumnak ezzel a megkeresésével a román elem előbbre juttatása a célja. A valóságban azonban a miniszter rendelete a román állampolgárok előbbre juttatását célozza, mert a külföldi, tehát idegen állampolgár szakmunkások helyettesítéséről igyekszik gondoskodni.

A munkaügyi felügyelők ilyen értelemben kaptak utasításokat s az utasítások szerint nem tehetnek megkülönböztetéseket állampolgár és állampolgár között.

Országos iparosmozgalom a tanoncotthonokról szóló törvény alapján szedett illetékek beszüntetése vagy 75 százalékos csökkentése érdekében

A tanoncotthonokról szóló törvény értelmében az iparosoktól ezeknek az otthonoknak a fenntartására, valamint tanoncnevelési célokra különböző illetékeket szednek. Minden tanoncszerződés után 30, minden segédi felszabadulás alkalmával 300 és minden iparengedély után 500 lej illetéket kötelesek fizetni az iparosok erre a célra.

A mai nehéz gazdasági viszonyok mellett ezek az illetékek súlyosan érintik a kisiparosokat, akik amugyis küzdenek a megélhetéssel. A timisoarai ipartestület most memorandummal fordult úgy a munkaügyi miniszterhez, mint az iparügyi és kereskedelemügyi miniszterhez, akiket arra

kér, hogy a kisipar válságos helyzetére való tekintettel ezeknek az illetékeknek a szedését szüntesse be, vagy pedig az illetékeket szállítsák le 75 százalékkal.

Kéri a timisoarai ipartestület, hogy az esetleges 75 százalékos csökkentés után fennmaradó illetékek jövedelmeit se a mai rend szerint ruházzák be, hanem állítsanak fel agglomerációkat és iparos otthonokat ezekből a pénzekből, hogy az iparosság lássa is valami hasznát a keservesen kiizzadt tehernek.

A memorandumot megküldötték az ország valamennyi ipartestületének és azokat a mozgalomhoz való csatlakozásra szólították fel.

Heti negyven óra lesz az ipari tisztviselők munkaideje

A munkaügyi minisztérium még szeptember 18-án rendeletet adott ki, mely a következőképpen hangzik:

„Mindazon iparvállalatok központi irodái, mely gyárak Bucurestiben, vagy annak körzetén kívül működnek, délelőtt fél 9-től 1-ig és délután 4—7-ig dolgozhatnak, kivéve a szombatot, amikor ezek az irodák csak 8—12-ig tarthatnak nyitva”.

Ez a miniszteri rendelet tehát a bucurestii és bucuresti-környéki iparvállalatok tisztviselőinek munkaidejét a heti 48 órától 42 órára szál-
lítja le.

A munkaügyi miniszter azonban a megke-

dett csapáson akar haladni és szeptember 26-ára magához kérte az Ugir megbízottait, akikkel közölte azt a tervét, hogy az iparvállalatok alkalmazottainak munkaidejét az egész ország területére érvényes hatállyal heti 40 órára akarja rendeltileg korlátozni.

A munkaügyi kormány elhatározása a gyár-
iparosok körében élénk ellenszenvvel találkozott. A vállalatok arra hivatkoznak, hogy az érvényben levő törvények heti 48 órában állapítják meg az alkalmazottak maximális munkaidejét, aminek csökkentésére az érdekelt vállalatok hozzájárulása nélkül a kormánynak nincs joga.

Külön vonatkísérő személyzetet állítanak be a vonatok tisztántartására

Bucureşti, október 10. A vasut vezérigazgatósága a vonatok tisztasága érdekében údvös rendeletet adott ki. A kétszáz kilométernél hosszabb távolságokon közlekedő személyvonatok kocsjait a végállomáson tisztogatják. Ha azonban a személyvonatok kétszáz kilométernél hosszabb utat tesznek meg, úgy azokon állandó vonatkísérők utaznak, akik a tisztaságról utközben tartoznak gondoskodni. A gyorsvonatokra és expresszvonatokra vonatkozólag a rendelet úgy intézkedik, hogy ezeken minden két személykocsinak egy állandó kísérője lesz, akinek kötelessége azok tisztaságára ügyelni. Kötelességük továbbá, hogy az utasoknak helyüket megmutassák, azonban az utasoknak felvilágosításokat nem adhatnak, sem pedig az egyes állomásokon bevásárlásokat nem eszközölhetnek számukra.

Az állandó kísérőnek ügyelnie kell arra, hogy utközben a fülkék, a folyósók, az ablakok, továbbá az ajtók rézkilincsei mindenkor tiszták legyenek. A tisztítást úgy kell végezni, hogy azokkal az utasoknak ne legyenek terhére. Feladata ezenkívül az ilyen állandó vonatkísérőnek még a következő: ügyelnie kell, hogy az alagutak előtt az ablakokat bezárják, meg kell akadályoznia, hogy a mozgó élelmiszerárusok felszálljanak a kocsikba. Ha bármilyen szabálytalanságot észlelnek, arról azonnal jelentést kell tenniük a vonatvezetőnek.

LIEBE.

— Warum glaubst du eigentlich, dass der Erich in dich verliebt ist?
— Du solltest mal sehen, wie er mich ansieht, wenn er sieht, dass ich nicht sehe, dass er mich ansieht.

VIGYAZAT! ROSSZ VICCI!

— Négy lába van, barna és hátul épen úgy lát, mint elől. Mi az?
— Na?
— Egy vak ló.

ROSSZMAJUSÁGBÓL.

— Hogy ez a Teréz milyen rosszmaju teremtes!
— Miért?
— Képzeld, direkt megtanulta a hasbeszélést. Így most egyedül szapulhatja a barátait.

Nem a kenyér árának emelését, hanem az illetékek leszállítását követelte a bucarestii sütőkongresszus

A forgalmi adó, a registru special, a gabonaértékesítési illeték, a jelenleg érvényben levő kenyérgyártási szabályzat és a betegsegélyezés anomáliái adták a kétnapos bucarestii sütőkongresszus anyagát.

Mozgalmat indítanak az új élesztőgyárak felállításának tilalma ellen

Vasárnap, október 6-án nyitották meg a hazai sütőiparosok országos kongresszusát Bucurestiben. A földművelésügyi miniszterium képviselőjében Grigorescu, a központi gabonaértékesítő osztály igazgatója vett részt a kongresszuson.

A kongresszus elnökének Ion Mihail választották meg, míg alelnökök I. Simionescu, Dobrescu és Sechei lettek.

I. Simionescu nyitotta meg a kongresszust. Üdvözölte a kongresszusi résztvevőket és ismertette a napirendet. Annak a reményének adott kifejezést, hogy a hazai sütőiparosoknak ez az ötödik országos kongresszusa a várt eredménnyel fog járni.

A napirend első pontjai között szerepelt a kongresszus egyik legfontosabb tárgya, a forgalmi adó és a registru special. Valamennyi felszólaló, közöttük Costescu, Sechei, Manciu, Traian Ionescu és Cristu a forgalmi adónak törlését követelték, illetve annak áthárítását a malmokra, oly módon, hogy a jelenlegi három százalékos taxa helyett egy százalékos rójának ki a malmokból kikerülő mindennemű őrleményre.

Következő fontos tárgya a kongresszusnak a gabonaértékesítési illeték ügye volt. A felszólalók kimutatták, hogy ennek a súlyos terhet jelentő illetéknek a jogossága abban a pillanatban megszűnt, amikor a buza vagónonkénti ára 34.000 lejről 45.000 lejre emelkedett. Hogyha a hadsereg részére kivett 0.25 lej illetéknek meg van a jogossága, a gabona értékesítésének címe alatt kivett 0.90 lejes taxának most már semmi célja.

Sever Herdan felszólaló hangsúlyozta még, hogy a kongresszusnak nem az a célja, hogy a kenyér árának felemelését kérjék, hanem kizárólag

Hazai sütőiparosságunk harca a kenyérért.

csak az illetékek leszállítása melletti demonstráció. A kongresszus további folyamán a kenyérre kivett rengeteg illeték, a jelenleg érvényben levő kenyérgyártási szabályzat, amely már nem felel meg a mai követelményeknek, a betegsegélyezési törvény anomáliái és végül az élesztőgyártás problémája képezte a napirend anyagát. Sérlemeztek, hogy a törvény három évre eltöltje új élesztőgyárak felállítását és elhatározták, hogy ennek megváltoztatása érdekében mozgalmat indítanak.

A kongresszus második napján a sütőiparosok további sérelmeit tárgyalták, majd határozati javaslatot fogadott el a kongresszus, amelyben a sütőiparosság valamennyi sérelmét felsorolva, azok orvoslását kérték.

A határozati javaslat szövegét lapunk élén teljes egészében közöljük román nyelven.

CAFOLAT.

— Ember! a feleséged megcsal. Saját szemmel láttam, hogy amíg te üzletről a vidéken, minden este egy fiatalemberrel pezsgőzik.
— Engedd meg, kérlek, hogy kinevessélek. A feleségem direkt antialkoholista.

GEBILDET.

— Ich schenke meiner Frau zum Geburtstag den kleinen Brockhaus.
— So? Haben Sie schon eine Garage dafür?

KINDERMUND.

— Papa, ist das eine Beamterbeleidigung, wenn ich zu einem Polizeihund Hundevieh sage!

Ismeretlen adatok a gyufa őskorából

1936-ban lesz száz esztendeje annak, hogy Irinyi János felfedezte a zajtalanul gyuló foszforos gyufát és ezt az alkalmat ragadja most meg dr. Szathmáry László, a budapesti Kereskedelmi Akadémia tanára, hogy komoly forráskutatásokon alapuló és egész sor érdekes illusztrációval ellátott munkájában megrajzolja a gyufa történetét a legelső nyomoktól egészen a 19. század végéig, tehát addig, amikortól kezdve már ismételten lerögzítették ennek a fejlődésnek főbb állomásait.

A tűzgerjesztés ősi formája — kezd. fejtegetéseit Szathmáry László — ma már csak elvétve látható azoknál a primitív népeknél, akiket, — hogy úgy mondjam — megkímélt a sors a kultúra áldásaitól. Mint az utazók leírásaiból tudjuk, a primitív népek úgy gyújtottak tüzet, hogy egy deszkadarabot valahol a felületen kis-kis kivájták és a mélyedésbe kihelyezett faveszűt állították. E faveszűt két kéz között lenyomva gyorsan addig forgatták, míg a lekoptott finom fahaszt paraszat nem fogott s akorá halmazott száraz redvefát, falevelet, taplót meg nem gyújtotta. Valószínűleg így, vagy ehhez hasonló módon keltett tüzet az ősember is. Két keményfa volt tehát az ősember gyújtószerszáma.

Bizonyára hosszú, nagyon hosszú idő telt el, míg az ősember odáig jutott, hogy a tűzgerjesztést, a tűzapolást kiváltságos személyre vagy rendre bízhatta.

Még hosszabb idő telt el addig, amíg az ember eljutott a következő gyújtószerszámozhoz az arélhoz, tűzkőhoz, kénkovandhoz és taplóhoz. A görögök, rómaiak, de a szomszéd népek is nagyon jól ismerték ezeket a gyújtószerszámokat. Am az ókor népei lencsékkel is tudtak tüzet gerjeszteni. Ezek a lencsék hegyi kristályból, vagy üvegből készültek. Ilyen lencsét már Assurnasirpal palotájában is találtak, a ninivei ásatások alkalmával. Kr. e. 640-ben tehát ezek a gyújtószerszámok használatban voltak és használatban maradtak később is.

Utóbb mindezekhez más mechanikai gyújtószerszámok csatlakoztak. Ezeknél azonban sokkal érdekesebb a kémiai gyújtók története.

HALALOS ALDOZATOK.

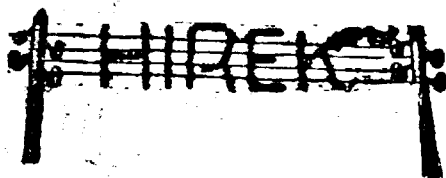
A gyufák egyik alakja a mártó-gyufa volt. Ez nem tartalmazott foszfort, bár amikor piacra hozták, ismerték, sőt Angliában gyártották is a foszfort. Ebben az időben azonban még olyan drága volt, hogy a gyufagyártásra senki sem merte felhasználni. Az igénybe veendő nyersanyag tehát a káliumklorát volt. Ezzel az anyaggal több kémikusnak nagy terve volt: lőpor gyártására akarták felhasználni.

Az erre vonatkozó kísérletek 1788-ban folytak le az essoni lőpormalomban. A puskaporkeveréket a lőpormalom felügyelője állította össze néhány munkással. Már néhány órája zútták a nyersanyagokat, amikor egyik keverék felrobbant és a felügyelő, valamint a munkások életüket veszítették. Később azután még egyszer megújították a kísérleteket, de ismét szerencsétlenség történt, mire belátták, hogy a káliumklorát lőpor gyártására alkalmatlan és azt továbbra is

csak gyufa készítésnél tudták felhasználni.

1826-ban a „Hasznos Mulatság” című folyóirat így írta le a marógyufa készítését: „A száraz fenyőt, vagy nyírfát három ujjnyi vastagságu törzsek darabokra vágják, ennek egyik felét meggyalulják, hogy száka ne keveredhesék a veres bimbóba (gyufafej) s azután ezen darabot vékony szeletekre hasogatják. Ilyen szeletet ötvenet, vagy százat vesznek egy kézbe, bemártják annak végét az olvasztott kénköbe 's a 'ket tenyer között forgatják, azután ilyen elegybe mártják: Vesznek 1 font 's 28 lat kénkövirágot, 8 lat cinobert, 8 lat arabiai gummit, 6 lat dragant gummit 's 6 lat gyantát. Ezeket előbb porrá törlik egyenként és pedig megtörlik igen nagyon és azután keverik össze. Azután vesznek 14 lat chlorsavanyas kálit 's mozsárban jól eldöröglik s ha megnedvesednék kevés meleggel megszárítják, 's az előbbeni keveréknek egyharmadát egyveletik ezzel össze. Mentől jobb a 'kál, annál jobb a gyújtó eszköz is. Ezt mind összekevervén, rája egy kevés vizet öntenek, úgy, hogy egy sürt kása lesz belőle. Ebbe bemártogatják egyenként a kénköves fátkákat kiteszik száradni egy deszkára a veres bimbó 's deszkán kívül esnek. Ha megszáradt összevegytük százonként 's úgy árulják.”

Az egyik legrégibb osztrák mártó-gyufagyárat a magyar Rómer István alapította Bécsben. De alig rendezkedett be, máris meggyűlt a békája a városi hatósággal. A bécsi városi tanács ugyanis tudomást szerzett arról, hogy engedély nélkül készítenek és árulnak gyújtókeveréket és elrendelte, hogy a bécsi gyógyszerésztársulat elnök fogadja le a Rómer és társainál ta-

AZ IPAROS

Megjelenik minden pénteken.

Előfizetési ára egész évre intézménynek és nagy cégeknek 1000 lej, fél évre 500 lej. Iparosoknak egész évre 300 lej, fél évre 150 lej, negyed évre 75 lej.

Hirdetési díjazáscentiméterenként 4 lej. Ezen költséknél árenda díj.

Redakcia és adminisztráció — Szerkesztőség és kiadóhivatal — Redaktion und Administration Arad, Caminul Industriilor — Iparos Otthon.

— A kényszeresegységi törvény új tervezete.

Bucurestiből jelentik: Elkészült az új kényszeresegységi törvénytervezet. Az új törvény a jövőben a hitelezőknek nagyobb biztosítékokat nyújt, mint az a múltban történt.

ERWISCHTER EINBRECHER.

— Man kann sich heute auf nichts mehr verlassen. Die Leute lassen die Rollläden herunter und sind gar nicht verreist.

— A polgármester orvosolta az aradi eszmadiák sérelmét. Cotiolu dr. a pénteki hetivásár alkalmát felhasználva, a Viteaszul-téren áruló eszmadiák panaszából kifolyólag kintjárt ezen a vásártéren, hogy személyesen gyűződjék meg a panaszosok kérelméről. A eszmadiák ugyanis azt kifogásolták, hogy esős időben valósággal elmerülnek a sártengerben. A többi árusnak pedig az volt a sérelme, hogy a rendőrség nem engedi meg a bevásárolni akaró eszkeresek részére a megállást. A polgármester mindkét sérelem tekintetében azonnal intézkedett, amennyiben elrendelte, hogy a teret sürgősen homokolják fel, a rendőrségnek pedig ártírt, hogy a bevásárlásait végző eszkeresek részére engedjék meg a megállást, utána a polgármester az Avram Iancu téren lévő nagy piacteret kereste fel, ahol a helypénsek ellenőrzését végezte el.

DEFINICIO.

— Mi a magyar neve annak a hölgynek, aki eszermek közvetítésével foglalkozik?
— Viszonyteladó.

— Szervezkednek az aradi faipari munkások. Napokban az aradi faipari munkások értekezletet tartottak, amelyen rámutattak arra, hogy a faipari munkások igen szép eredményt értek el eddigi szervezkedésükkel. Scheibl Dezső támsorral kiküldött ismertette a famunkások kollektív szerződésének tervezetét, amelyet már több városban elfogadtak a munkaadók. A szerződés értelmében a minimális fizetés nyolc, míg a maximális fizetés 21 lej órabér. Elhatározták a megjelentek, hogy a jövő héten gyűlést tartanak, amelyen az aradi famunkások részére elkészített szerződés-tervezettel behatóan foglalkoznak.

FOGADTAK.

— Miért nézel ki olyan rosszul?
— Ezet lelt vesztettem.
— Hogy-hogy?
— Fogadtam Fehérvárral, hogy ő jön ki a temetésemre és, — mit tesz isten, — én mentem ki az övére.

GLUCK.

— Der Huber hat doch wirklich immer Glück.
— Wieso?
— Neulich wurde er von einem Auto überfahren und natürlich sass gerade ein Arzt in dem Wagen.

AKTUALIS GÖRÖG VICE.

Athénben egy pasas bemegy a fogorvoshoz, és megnézi a fogait és így szól:
— Egyikre egy korona kell.
— Korona? — ugrik fel a pasas, — ki van zárva, én köztársasági vagyok.

Üdvari műhely

egy nagyobb és egy kisebb, cipész, bádoga, esztergályos, cimpfestő, kefekötő, kosárfonó iparosnak alkalmas.

azonnalra kiadó a Kneffel házban

Arad, Bulev. Regele Ferdinand I. No. 27.

— Koszorúmegváltás néhai Zabb Istvánné emlékére. Néhai Zabb Istvánné halála alkalmából koszorúmegváltás címén az aradi Iparos Otthon Aggmenházalapja javára a következő adományok folytak be: Czernóczky Mihály 100, Illyés István 100, Bogtscha Gyula 100, Reinhart Gyula 50, Braun Samu 50, Bakács Miksa 50, Zombory Gyula 50, Hilyer Mihály 50, Kőszeghy Emil 50 és Birkenheuer Péter 50 lej.

Aradi Iparosok Temetkezési Segélyző Csoportja

Directiunea Grupelor de Ajutor de Inermantare a Industriilor din Arad face cunoscut membrilor cari sunt in restanta cu cotizatiile lor, sa achite restanta in interesul lor propriu, fiindca in conformitatea §-lui 14 si 15 din statute calitatea lor de membri aspira automatic, adica daca membrul decede, sa intre timp, nu se poate acorda ajutorul.

Az aradi Iparosok Temetkezési Segélyző Csoportja Igazgatósága értesíti a csoport azon tagjait, akik halálozási járulékaikkal hátraleben vannak, azt saját érdekében rendezzék, mert a csoport szabályzatának 14. és 15-ik §-a értelmében tagsági joguk automatic megzánik, azaz ha a tag közben elhal, a segély nem folyósítható.

Cotizatiunile sunt scadente dupa urnatoriul membrilor decedati:

In Grupa A. Csoportban 858 vad. I. Dimitrie Apatean Demeterné.

In Grupa B. csoportban 877 Francisc Dragics Ferenc, 878 Vad. I. Stefan Bodor Istvánné.

Aradi Polgári Jótékony Egyesület

Halálesetet Segélyző Csoportja.

Directiunea Grupelor de Ajutorare in caz de deces a Reuniunii Civile de Binefacere din Arad prin aceasta comunica cu asociatii, ca cotizatiunile de deces sunt scadente pana la numarul curent:

Az Aradi Polgári Jótékony Egyesület Halálesetet Segélyző Csoportja Igazgatósága értesíti a csoport tagjait, hogy a halálozási járulékok a következő sorszámokig esedékesek:

In Grupa I. Csoportban Vad. I. Iosif Papp Józsefné 793.

In Grupa II. Csoportban Francisc Geröcs Ferenc 877, Stefan Zimmermann István 878, Vesa Gligor 879.

látható készletet. Ezenkívül mind a hárman szorgu dorgálásban részesültek.

Az aggodalomnak az volt az oka, hogy féltek újabb baleset bekövetkezésétől. Hiszen a mártógyufa feje veszélyes robbanókeverék volt, a mely dörzsozást és ütést nem bírt el, zaobben fegyverek-hordozható, gyújtása pedig óvatossággal párosult gyakorlatot igényelt. Csak akkor gyújtott, ha kénsavba mártották. A gyárosok tehát a gyufa m'et apró üvegokban kénsavat is áru'ak. Még hozzá egészen különleges üvegben, mert a dugaszolásra a parafa nem volt megfelelő, viszont az üveg dugó meglehetősen drágította az árat. Amellett a gyufát nem volt szabad mélyen belemártani a kénsavba, csak a fejét, mert különben nem gyulladt meg, hanem csak fellebbant és rögtön kialudt. Rómer a savtartó üvegcsaként asbeszttel töltötte ki és erre öntötte a kénsavat. Most nem ömlelt ki belőle, ha véletlenül feldőlt és nem rongcsott szét ruhát, bőrt, fát, vagy améhez ért. Emellett pedig az üvegnek olyan alakja volt, hogy csak annyi kénsav tapadt a gyufára, amennyi a gyújtáshoz okvetlenül szükséges volt. Érdekes, hogy ilyen Rómer-féle kénsavtartó üvegcsakét találtak Kiefaudy Sándor hagyatékában is, ami azt bizonyítja, hogy a mártó-gyufa nálunk közszereletben állt.

Mindenki érezte azonban, hogy a gyufa készítése ezzel nagyon megoldva. Többféle javítást törekvés merült tehát fel, ezek azonban egy darabig nem vezettek eredményre. Minden egyébtől elképzelte az is baj volt, hogy az a gyufa erős füstöt égett és égési termékével rontotta a levegőt. A kellemetlen füstöt a gyárosok úgy iparkodtak eltüntetni, hogy a gyújtókeverékbe

illatos gyantát keverték. Végeredményben azonban a mártó-gyufa nem volt hosszútávú és 30—40 évi fennmaradás után végelegesen megszűnt. Nálunk is, külföldön is, áttértek a dörzsgyufa gyártására.

SZAZ DÖRZSGYUFA — KILENOVEN KRAJCAR

Sokan azt állítják, hogy ennek feltalálója az angol John Witer gyógyszerész volt, aki az első dörzsgyufát 1827-ben készítette. Ezzel szemben az igazság az, hogy Tilmetz „bürgerlicher Apotheker zur Rose” Münchenben már 1815-ben készített dörzsgyufát, amelynek száz darabját 90 krajcárért árusította. Nem volt tehát tulajgosan olcsó mulatság. A legnagyobb hibája azonban az volt, hogy nagy durranással gyulladt. Időse emberek tehát meg sem merték gyújtani. Más hiányossága volt az, hogyha a gyufa feje csak kevéssé is nyirkos volt, akkor nem gyulladt meg. Aztán a gyújtás úgy történt, hogy dörzslőpapírral között húzták végig a gyujtót. Ezt a papírost nem tudták mindenütt megfelelően előállítani és vagy az történt, hogy a gyujtó nem fogott lángot, vagy pedig az, hogy a papíros is elégett.

Ezt a gyufát Magyarországon is gyártották. A gyáros Zucker Lázár volt, aki műhelyét 1834-ben helyezte üzembe és hat évvel később már negyven emberrel dolgozott. Előbb azonban egy szép napon a városkapufán — ugyanez, aki egyébként Irinyi János gyufagyárát is becsukatta — a további gyártást betiltotta. Zucker Lázár rögtön megfolyamodta a betiltást. Indokai a következők voltak:

1. A mellékelt bizonyítvány szerint Ufalan

Sáros vármegyében születtem, tehát magyar vagyok és mint ilyen a külföldektől a megkülönböztetést kiérdemeltem.

2. Veje vagyok a bizonyítvány szerint a megtírt Heimann Jakabnak és nőmtől négy élő gyermekem van.

3. Az adófizetőv szerint tizenkét év óta adózom és a kirott adót a jövőben is évről-évre pontosan rendezni kész vagyok.

4. Én a gyufa- és a dörzsgyufa-gyártást a meghalt dr. Schuster János kémia tanár bizonyítványa szerint tökéletesen, minden veszély nélkül értem és ennek gyártását már hat éve akadálytalanul gyakorolom és úgy gondolom, hogy azt a jövőben is tudni fogom.

5. Én mindig becsületes és igazságos életet élttem és gyufagyáramban naponként negyven szegény embert foglalkoztatok, akiknek becsületes életfeltételt biztosítok.

A meggyőző érvek hatása alatt azután Zucker kegyelmet kapott. Ugyanezkor azonban más gyár is dolgozott Pesten: a Zaretsky-féle gyár, amelyet 1837-ben alapítottak. Ez a gyár a Terézvárosban állt a Bárány uton saját házában. A gyár tulajdonosa Zaretsky József volt, aki egyaránt készített mártó- és dörzsgyufát, de amellett cipőfénymáz, spanyolviasz, méceszt és sok más vegyszert is árt. A telepet 1844-ben a Váci utra helyezték át, ahol 1863-ban még fennállt, de ekkor már foszforos gyufát gyártott.

Zucker és Zaretsky gyárával végződik a gyufa éskora. Ami azután következik: a foszforos gyufa felfedezése és elterjedése, annak története már javarészt ismeretes.